

2021 Yılı

Faaliyet Raporu

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

2021 Yılı Faaliyet Raporu

GİRİŞ

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı olarak 1990 yılından bu yana kadınların şiddet görmediği, özgür ve eşit yaşadığı bir dünya için mücadele ediyoruz. Kadınlarla dayanışma merkezi ve sığınağımızda dayanışma kurarken, maruz kaldıkları şiddetin dinamikleri, şiddete karşı geliştirdikleri yöntemler ve şiddetten uzaklaşmaya çalışırken başvurdukları mekanizmaların işlevliğine deneyimleri üzerinden tanıklık ediyoruz.

2021 yılı, Türkiye’de yaşayan kadınlar ve kadına yönelik şiddetle mücadele alanında çalışan örgütlerin hafızasında bir gece yarısı Cumhurbaşkanı imzasıyla Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesiyle ayrı bir yer buldu. Kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele alanında yazılmış en kapsamlı uluslararası belge olan İstanbul Sözleşmesi, devletlere adım adım şiddeti sonlandırmak ve önlemek için yükümlülüklerini anlattığı için bizler için çok önemli bir metin. Türkiye’nin ilk imzacısı olmasına rağmen hiçbir zaman tam anlamıyla uygulanmayan bu sözleşme, bizler için önemli bir yasal dayanak ve en önemlisi erkek şiddetine dair paylaştığımız perspektifi sunan yegâne hukuki metindi. Türkiye’nin sözleşmeden çekilmesi ise uzun süredir uygulama sorunları vesilesiyle alanda gözlemlediğimiz, kadınların haklarına erişiminin kısıtlanması/engellenmesi yoluyla haklarının ellerinden alınmasının somut bir örneği oldu.

Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesine giden yola, kadınların haklarına yönelik saldırılar dolayısıyla uzun zamandır tanıklık ediyoruz. Toplumsal cinsiyet rollerini doğallaştırarak kadınların ezildiği erkek ege-men sistemin devamlılığı sağlanmaya çalışılırken, kadınların eşit ve özgür hayatlar kurmalarını engellemek için ayrımcılık ve erkek şiddeti adeta teşvik ediliyor. Erkek şiddetinin kaynağının toplumsal cinsiyet eşitsizliği olduğunu görmezden gelmek şiddetle mücadele mekanizmalarını işlevsizleştiriyor. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı sonrası yapılan çalışmalar kadına yönelik şiddetle mücadeleden Türkiye Devleti’nin vazgeçmediğini gösterme çabaları olsa da, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden yoksun bu çalışmalar soruna çare olmak şöyle dursun kaynak ve zamanın yanlış kullanılmasına neden oluyor.

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Belirlenmesi Araştırma Komisyonu’nun uzman olmayan kişileri ve açıkça kadın haklarının karşısında duranları çağırarak şiddetin nereden kaynaklandığını yeniden keşfetmeye çalışması, IV. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nda bir defa bile toplumsal cinsiyet ifadesinin geçmemesi, TCK değişikliği ile kadına yönelik şiddetle mücadelenin ceza kanununa indirgenme-

si İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin yol açtığı boşluğu telafi etmediği gibi, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi olmadan yapılan çalışmaların ne kadar temelsiz ve işlevsiz olduğunu bizlere bir kez daha gösterdi.

2021 yılında yayınladığımız *Kadına Yönelik Şiddet: Kadınların Deneyimleri, Kurumlar ve Mecralar* araştırmamızın da gösterdiği gibi kadınlar şiddetten uzaklaşmaya çalışırken aile, yakın çevre ve kurumlar gibi odaklar kadınlara destek ya da köstek olarak şiddet ilişkisinden çıkma mücadelelerinde belirleyici rol üstleniyorlar. Biz Mor Çatı'da kadınlarla kurduğumuz dayanışmanın yanı sıra kadınların özgür hayatlar kurabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi vermeye ve şiddetle mücadele etmekle yükümlü kurumları yakından izleyerek çalışmalarının nasıl olması gerektiğini söylemeye devam ediyoruz. 2021 yılında yaptığımız çalışmalara baktığınızda tüm faaliyetlerin toplumsal cinsiyet eşitliği fikrini ve feminist sosyal çalışma pratiklerini yaygınlaştırmak, alanda kadınların karşılaştığı sorunları ve çözümlerini uygulayıcılara bildirmek ekseninde olduğunu görebilirsiniz.

Kuşkusuz tüm bu çalışmaları mümkün kılan 1990 yılından bu yana Mor Çatı'dan yolu geçen kadınlar ve her zaman bir gözü Mor Çatı'da olan feministler. Bu yılki raporumuzun erkek şiddetine karşı feminist dayanışmamıza katkı sunmasını umuyoruz.

**KADINLARIN EŞİT,
ÖZGÜR VE BAĞIMSIZ
HAYATLAR YAŞADIĞI
BİR DÜNYA İÇİN**

**YAŐASIN KADIN
DAYANIŞMASI!**

**YAŐASIN FEMİNİST
MÜCADELEMİZ!**

DAYANIŞMA MERKEZİ

Kadın dayanışma merkezleri kadınların güçlenmek, şiddetten uzaklaşmak veya şiddetle baş edebilmek için gerekli desteklere eriştikleri yerlerdir. Bu merkezlerde danışmanlık, bilgilendirme veya gerekli ise yönlendirme desteği sunulur. Şiddetten uzaklaşmak isteyen kadınların yargılanmadan, ayrımcılığa uğramadan yaşadıklarını anlatabilecekleri ve her bir kadının biricik durumu göz önüne alınarak saygın bir birey olarak kararları doğrultusunda destek alabileceği dayanışma merkezlerinin olması önemlidir. Mor Çatı gönüllüleri 1990 yılından bu yana dayanışma merkezinde kadınlar ve çocukları ile dayanışma kuruyor. Bugüne kadar 40.000'den fazla kadın ve çocuk destek aldı. Her gün ortalama 10 kadın telefon, mail ve yüz yüze görüşerek Mor Çatı'dan destek alıyor. Merkez, çalışmalarını kadınlara yardım etmek değil, şiddete karşı kadın dayanışması oluşturmak, birlikte mücadele etmek üzere sürdürüyor. Kadınlar Mor Çatı'ya en çok yaşadıklarını paylaşmak, sosyal ve hukuki hakları konusunda bilgi edinmek için başvuruyorlar. Arayan her kadına sosyal destek verilirken ihtiyaç duymaları halinde hukuki ve psikolojik destek ile sığınak desteği de verilebiliyor. Kadınlar Mor Çatı'yı bir veya birden çok kere arayabilmekte ve farklı desteklere aynı anda ihtiyaç duyabilmektedir.

Sosyal Çalışma Yöntemimiz

Mor Çatı'da sosyal çalışma, yaşadıkları şiddet nedeniyle telefon ya da e-mail üzerinden Mor Çatı'ya başvuran kadınlarla yürütülen sosyal çalışma ve bu esnada yapılan derinlemesine görüşmeler sayesinde kadının ihtiyaçlarını, güçlü yanlarını ve riskleri analiz etmeyi içerir. Yürütülen çalışmada kadınlar yargılanmadan dinlenir; yaşanan şiddetin patriyarkal sistemden kaynaklı olduğu, şiddetin sorumlusunun kadınlar olmadığı vurgulanır. Bu görüşmelerde kadınların güçlü yanları tespit edilir ve haklarıyla ilgili temel bilgiler, başvurabileceği sosyal desteklere ilişkin bilgiler paylaşılır. Aynı zamanda gerekli olduğu takdirde kurumlara görüşmeler yapılır. Kadınlar, kendileri ile ilgili en doğru kararı yine kendileri verecektir. Sosyal destek veren Mor Çatı gönüllüleri kurtulmuş kadınlar değildir. Bu nedenle bizler, başvuru alırken kendi önyargılarımızı, değerler sistemimizi de sorgularız.

Mor Çatı'da dayanışma merkezinde yürüttüğümüz sosyal çalışmanın bir parçası da sığınak kabul sürecini planlamak. Kadınlar maruz kaldıkları şiddet karşısında pek çok yöntemle mücadele etmeye çalışıyor. Sistematik şiddet bazen bulunduğumuz ortamlarda kendimizi ve varsa çocuklarımızı

korumak için yöntemler geliştirmemize, kendimize, eve ya da çocuklara dair ihtiyaçları karşılayabilmek için bile ciddi bir emek ve güç sarf etmek zorunda kalmamıza neden olur. Şiddet ortamı içindeyken sadece güvende olmaya, acil ve kısa dönemli planlara öncelik vermeye başlarız. Bu durumun da etkisiyle bazen bulunduğumuz ortamdan uzaklaşmaya ihtiyaç duyarız. Sığınak, şiddetsiz ve güvenli bir ortamda yaşama dair plan yapabilmek, uzun soluklu düşünebilmek ve alternatiflere odaklanabilmek için temel mekanizmalardan biridir. Sığınaklar kadınların sosyal hayatını da izole olmadan yeniden inşa edebileceği, ruhsal ve fiziksel yorgunlukları giderebileceği, toplu yaşamın olduğu mekanlardır. Kadınlar yaşadıkları şiddeti anlatmak ve çeşitli destekler için bize ulaştığında doğrudan sığınak talep edebildikleri gibi devam eden görüşmelerde de bu seçenek üzerine konuşabiliyoruz. Bu görüşmelerde öncelikle durumu anlamaya odaklanıyoruz. Kadının yaşadığı şiddeti dinlemek, dinamikleri anlamak, daha önce başvuru yaptığı mekanizmalara ve buralardaki deneyimlerine dair bilgi almak, gizlilik ve güvenlikle ilgili risklere ve ihtiyaçlara odaklanmak sığınak planlamasının ilk basamağını oluşturuyor. Kadınların sığıntan beklentisi, sığınakta kalmayı planladığı süreç için hedefledikleri, bu hedeflere ulaşmak için sahip olduğu güçler ve ihtiyaç duyduğu destekler de sığınak kabulünde odaklandığımız temel noktaları oluşturuyor. Sığınak talebi olan kadınlar pek çok farklı durum nedeniyle bu ihtiyacı dile getirebiliyorlar. Şiddet uygulayan kişi tarafından evden kovulmaları, kendilerinin veya çocuklarının can güvenliği nedeniyle evden kaçmış olmaları ya da kaçmayı planlamaları en sık dile getirdikleri durumlar. Bu ihtiyaçla kadınlar, polise giderek, polis çağırarak sığınak desteği isteyebilir ve güvenli bir yere götürülmeyi talep edebilirler. Ancak kadınlarla yaptığımız pek çok görüşmede görüyoruz ki kadınlar, Türkiye’de sığınak desteğinin devlet tarafından yasaların teminatıyla sağlandığını bilmeyebiliyor. Her sığınağın Mor Çatı’ya ait olduğuna dair bir yanlış ya da polisten sığınak talep etme hakkı olduğuna dair bilgi eksikliği söz konusu olabiliyor. Bu da bize kadınların bilgiye ulaşması ve haklarından haberdar olması noktasında devletin gerekli çalışmaları yapmadığına işaret ediyor.

Mor Çatı’da sığınak çalışmasının temelini gizlilik ve şiddetsizlik oluşturuyor. Sığınakta kalmak isteyen her kadınla mutlaka bunu paylaşıyor ve tüm planı bu iki temel üzerine oturtuyoruz. Sığınakta toplu yaşamın olduğunu, birden fazla kadın ve varsa çocuklarının bir arada kalabildiğini, toplu yaşamın gerektirebileceği bazı sorumluluklar olduğunu kadınlarla paylaşıyor ve onamlarını alıyoruz. Diğer yandan sığınak çalışmamızda kadınların kendileri için koydukları hedeflerde yine kendilerinin rol

oynayacağını, adliyeye, baroya, sosyal hizmetlere ya da ilgili diğer kurumlara başvuru yapmaları gerekebileceğini konuşuyoruz. Pek çok zaman kadınların ihtiyaç duydukları destekleri alabilmek için önceden de kurumlarla iletişime geçtiklerini görüyoruz. Kadınlar kurumlardaki koordinasyonsuzluk, kadından yana olmayan tutum ve kötü uygulamalar nedeniyle buralara tekrar başvuru yapmak konusunda isteksiz olabiliyor ya da daha önce hiçbir başvuru yapmamışlarsa başlangıçta güçlük yaşayabiliyor. Ancak zaman içerisinde sığınakta yürütülen sosyal çalışmanın etkisiyle ve kadınların kendi güçlerini fark etmeleriyle bu desteklere erişmek konusunda daha kararlı davrandıklarına tanık oluyoruz. Bu deneyimi de yine sığınak talep eden kadınlarla yaptığımız görüşmelerde paylaşıyor, bu konudaki düşüncelerini ve hislerini de gözeterik dayanışma merkezi ve sığınak sosyal çalışmacıları olarak kadınlarla yaptığımız bu görüşmeleri ve sığınak kabul sürecini birlikte konuşarak planlıyoruz.

2021 yılında, pandeminin değişen dinamikleriyle birlikte Mor Çatı'da sosyal çalışmanın yeni ihtiyaçlarına odaklandık. Kadınların belediyelere, sosyal hizmet merkezlerine, ŞÖNİM'lere ve ilgili diğer kuruluşlara yaptıkları başvurularda talep ettikleri sosyal desteklere nasıl yanıtlar verilebildiği, kurumların güncel ihtiyaçlara dair ne gibi kaynaklar sağladığı, bu mekanizmaların kadınlar için erişilebilirliğini anlamak adına kamu kurumlarıyla toplantılar gerçekleştirdik. Bu toplantıların yanı sıra bazı kurumların çalışanlarıyla çeşitli başlıklarda eğitim ve atölyeler gerçekleştirdik.

Bunların yanı sıra Mor Çatı gönüllüleri olarak hem kendimizi hem de sosyal çalışmamızı güçlendirmek amacıyla İletişim Becerileri, Görüşme Dinamikleri, Psikolojik Sağlık, Sosyal Çalışmada Temel Motivasyonlar, Çözüm Önerileri gibi başlıklarda çeşitli eğitimler aldık. Şiddete maruz kalan kadınlarla yürütülen sosyal çalışmada ortaya çıkan ihtiyaçlarımızı ve duygularımızı konuşmak, bu konuda destek alabilmek amacıyla düzenli olarak süpervizyon desteği aldık.

Kadınlarla kurduğumuz dayanışmayı büyütmek amacıyla yıl boyunca sosyal çalışmacılar, avukatlar ve psikologlar atölyeleri ve gönüllü buluşmaları gerçekleştirdik. Atölyeler, toplantılar ve süpervizyonlarla hem Mor Çatı gönüllüleri olarak kendimizi hem de yürüttüğümüz sosyal çalışmayı güçlendirmeyi hedefledik.

Hukuki Destekler: Şiddete uğrayan kadınların büyük bir çoğunluğu, yasal haklarını ve bunları nasıl kullanacaklarını bilememektedir. Kadınların bu ihtiyaçları gönüllü avukatlarımızın verdiği hukuksal danışmanlık ile

karşılanmaktadır. Kadınlara şiddete uğradıklarında hangi yasalardan yararlanabilecekleri, nasıl bir hukuki yol ve süreç izlemeleri gerektiği, maddi gücü yetersizse ücretsiz avukat desteğine nasıl erişebileceklerine dair bilgiler verilir. Hukuk alanında çok sık gözlenen bir durum, uygulayıcıların kadından yana olmayan yaklaşımları nedeniyle var olan yasalardaki olumlu hükümlerin bile uygulanamamasıdır. Bu nedenle hukuksal danışmanların da kadın bakış açısına sahip olması büyük önem taşır.

Psikolojik Destekler: Erkek şiddetinin sonucu olarak kadınların yaşadığı yoğun çaresizlik, suçluluk, utanç ve korku ile baş edebilmeleri, şiddetin etkilerinden uzaklaşarak yeni yaşam seçenekleri oluşturabilmeleri için Mor Çatı'da psikolojik destek sağlanır. Bu anlamda yürütülecek ruhsal çalışmalar; kadınlar ve çocuklar açısından tanınmak, görülme, duyulmak ve korunaklı bir alan sağlamak açısından önemlidir. Bu nedenle bu alanda çalışma yapan herkesin öncelikle hiçbir kadının şiddeti provoke ettiğine ya da bunu hak ettiğine inanmaması beklenir. Kısacası şiddet gören kadınlara destek verecek psikologların kadın bakış açısına sahip olmaları ve şiddetin dinamiklerini bilmeleri gerekir.

2021 yılında

İlk defa ulaşan
1306 kadın ile **3270**
görüşme yapıldı.

Geçmiş yıllarda
ulaşan **201** kadın ile
2021 yılında **1220**
görüşme yapıldı.

2021 Yılında
toplam **1507** kadın
ile görüşme yapıldı.

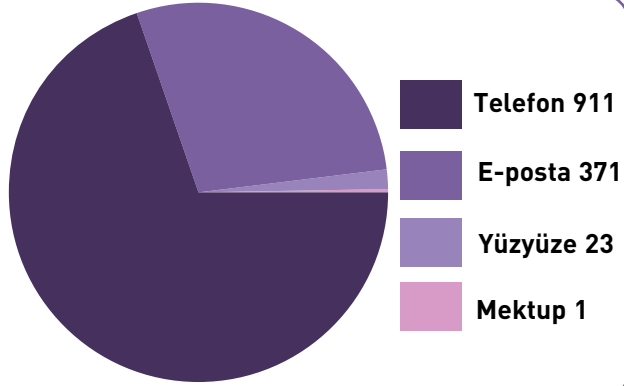
**Dayanışma merkezi üzerinden
kadınlarla yapılan görüşme
sayısı: 4490**

Mor Çatı'da yürüttüğümüz çalışmada ve kadınlarla kurduğumuz dayanışma esnasında kadınlarla birebir görüşmeyi önemsiyoruz. Kadınların ihtiyacını bütüncül bir şekilde anlayabilmek, en uygun şekilde dayanışmayı kurmak ve en önemlisi kadının ne istediğini duyup konuşabilmek için gönüllü sosyal çalışmacının kadınlarla birebir görüşmesi önemli. Görüşmeyi birebir destek ihtiyacı ile gelen kadınla yapmak aynı zamanda karşılıklı güçlenmenin önemli bir parçası. Çoğunlukla kadınlar Mor Çatı'yı kendileri ararken, kadın veya çocukların doğrudan kendilerinin iletişime geçemediği durumlarda ya da onlara destek olmak isteyenlerin bulunduğu durumlarda çevrelerindeki insanların da Mor Çatı'ya ulaştığını deneyimliyoruz. Bahsedilen kadın ya da çocuğun hiçbir şekilde iletişim kurma durumu olmadığı zaman, birebir destek sunmanın önemini vurgulayarak temel bilgileri arayan ile paylaşıyoruz.

Kadınlar yerine tanıdıklarının ulaşması:

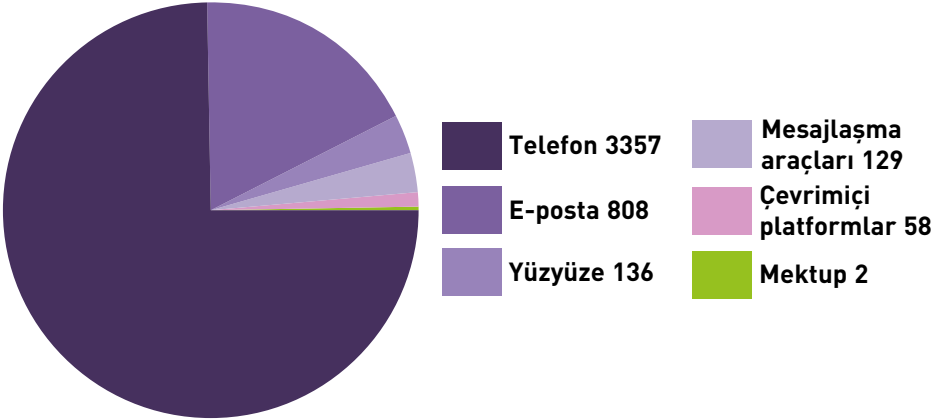
2021 yılında Mor Çatı'ya başvuran 1306 kadından 1089'u bize kendisi ulaştı. 217 kadın için ise ilk olarak bir başkası bize ulaştı. Kadınlar yerine bizi arayanlar arasında kadınların akrabaları, tanıdık ya da arkadaşları, avukatları, destek aldıkları kurumlar, psikolog ya da öğretmenleri ya da hiç tanımadıkları yabancılar bulunuyor. Oransal olarak baktığımızda, 2021 yılında gelen ilk aramaların ancak %83'ünün kadınların kendileri tarafından, kalan kısmının kadınların çevresindeki insanlar tarafından yapıldığını görüyoruz. Bu oran, geçen yılki ile paralellik gösteriyor. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı, kamuoyunda erkek şiddetine karşı destek vermesi gereken kurumların kötü uygulamalarının görünür olması ve kadınların destek aldıkları yakınlarının kötü uygulamalara şahit olması ile çevrelerindeki şiddete maruz kalan kadınlarla ilgili endişelendiklerini, kadınların destek alabilmesi için onlar yerine kadın örgütlerine ulaşmaya çalıştıklarını, alternatif yolları araştırdıklarını görüyoruz. Müvekkilleri yerine avukatlarının Mor Çatı'ya ulaştığı birkaç örnekte, sığınakta kalan kadınların sağlık gibi temel desteklere erişemediklerini, kaldıkları kurumdan bununla ilgili yönlendirme alamadıklarını, avukatlarının ise izleyebilecekleri yollarla ilgili bize ulaştıklarını, kadınların şiddet sonrası yaşamlarını kurarken mekanizmalardan aldıkları desteklerin temel yaşam ihtiyaçları için bile yeterli olmadığını, bize ulaşan yakınlarının ise kadınların ve çocukların güvenliklerinden ciddi derecede endişe duyduklarını gösteriyor.

2021 yılında ilk defa dayanışma merkezine ulaşan kadınların iletişim kurmak için kullandıkları yöntemler:

Pandeminin başlamasıyla birlikte bir iletişim yöntemi olarak kadınların e-posta kullanmaya daha çok yöneldiğini gördük. Özellikle geçtiğimiz yıl, kadınların ilk defa ulaşmak için kullandıkları yöntem olarak e-posta önemli bir yer tutuyordu. Geçen yıl ilk iletişimde e-posta kullanımının oranı %23 iken bu yıl %28'e çıktı. Pandemi nedeniyle eve kapanma ve bu nedenle şiddet uygulayanla aynı ortamda daha fazla zaman geçirmek zorunda kalma durumları kadınları bu iletişim yöntemine yönlendirdiği gibi, dijital okuryazarlığın ve dijital iletişim araçlarına erişimin artması ve genç kadınların e-postayı bir iletişim aracı olarak kullanmayı tercih etmesiyle bu yöntem bizim de ilk başvuru iletişiminde sıklıkla kullandığımız bir yöntem oldu.

Görüşme yöntemleri:

Kadınların %45'i ile birden fazla defa görüşme yapıldı.

Dayanışma merkezinden yaptığımız görüşmelerde bazen bir kadınla sadece bir defa görüşüp haklarını paylaştığımız gibi bazen kadınların başvurularını izleyebiliyoruz, hangi kurumlara başvurdu, oralardan ne gibi destekler aldı bunları görebiliyoruz ve yine kadınlar planlarını adım adım

uygularken birden fazla görüşme ile dayanışmayı devam ettirebiliyoruz. Kadınlarla yaptığımız görüşmelerin yanı sıra, kadınların hali hazırda destek aldığı ya da almayı düşündüğü kurumlarla, kadınların aldıkları ve alabilecekleri destekleri öğrenmek, süreçlerini desteklemek için çeşitli görüşmeler de yapıyoruz. Faaliyet raporunda sunduğumuz deneyimin önemli bir kısmını da yaptığımız bu izlemeler ve görüşmeler oluşturuyor.

Pandeminin başladığı 2020 yılına nazaran, geçtiğimiz yıl evlere kapanmaların daha az olduğu bir dönem oldu ve dolayısıyla kadınlarla kurduğumuz dayanışma ve yaptığımız görüşmeleri dayanışma merkezimizde devam ettirebildik. Böylece tekrar kadınlarla yüz yüze görüştüğümüz çalışmamıza dönebildik. Bir diğer yandan, pandemiyle birlikte daha sık kullanmaya başladığımız çevrimiçi araçları kullanmaya devam ederek kadınlarla yürüttüğümüz çalışmanın bir parçası haline getirdik. Bu sayede hem İstanbul içinde yaşayan fakat evden çıkması mümkün olmayan hem de diğer şehirlerde yaşayan kadınlarla görüntülü görüşmeler gerçekleştirebildik. Bu deneyim bizlere kadınlar için dijital okuryazarlığın ve dijital araçların erişilebilirliğinin önemini göstermesinin yanı sıra kadınlara destek sunarken kullanılabilir alternatif yöntemleri deneyimleyerek kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele etmekle yükümlü kurumların kadınlara hizmet sunarken kullanması gereken alternatifleri açığa çıkarma olanağı da sağlıyor.

Kadınların vatandaşlıkları:

Göçmen ve mülteci kadın sayısı:

83

Çifte vatandaş olan kadın sayısı:

9

Kadınların vatandaşı oldukları ülkeler:

Afganistan, Amerika Birleşik Devletleri, Azerbaycan, Bosna Hersek, Brezilya, Cezayir, Ermenistan, Filipinler, Filistin, Hollanda, Irak, İngiltere, İran, İsveç, Kırgızistan, Kore, Macaristan, Mısır, Nijerya, Özbekistan, Suriye, Tacikistan, Tayland, Tunus, Türkmenistan.

Kadınların ya da kurumların bize yurtdışından ulaştığı ülkeler:

17 kadın yurt dışında yaşarken bize ulaşmış. Kadın ya da kurumların bize yurt dışından ulaştığı ülkeler: Almanya, Avusturya, İsveç, İsviçre, Birleşik Arap Emirlikleri, Azerbaycan, Brezilya, KKTC, İngiltere, Malta.

Mor Çatı'ya hem İstanbul'un farklı semtlerinden hem de Türkiye'nin çeşitli şehirlerinden ulaşan kadınlar olduğu gibi Türkiye'de yaşayan göçmen ya da mülteci kadınlar ya da yurt dışında yaşayan Türkiyeli ve diğer ülkelerin vatandaşı kadınlar da ulaşıyor. Türkiye'deki göçmen ya da mülteci kadınlar burada maruz kaldıkları şiddet ve alabilecekleri desteklerle ilgili ulaşıırken, yurtdışından arayan kadınlar ya da onlar için iletişime geçen kurumlar, kadınların Türkiye'deyken maruz kaldığı şiddet ve yine Türkiye'de alabilecekleri destek mekanizmalarına dair bilgi edinmek için ulaşıyor. Yurtdışından ulaşan kadın ve kurumlara Türkiye'deki destek mekanizmalarına dair bilgilendirilmelerle yönlendirmeler yapıldı, maruz kaldığı şiddetle ilgili ulaşan kadınlarla ise tüm kadınlarla yaptığımız gibi sosyal çalışma yürütüldü. E-posta ve çevrimiçi iletişim araçları, yurtdışından ulaşanlarla iletişim için en çok kullandığımız yöntemler oldu. Göçmen ve mülteci kadınlarla dayanışmayı kurarken kadınlar Türkçe ya da İngilizce biliyorsa direkt gönüllü sosyal çalışmacılarla görüştüler, bu iki dilin yeterli olmadığı durumlarda ise kadınların anadilinde destek veren çevirmenler eşliğinde dayanışma kurmayı sürdürdük.

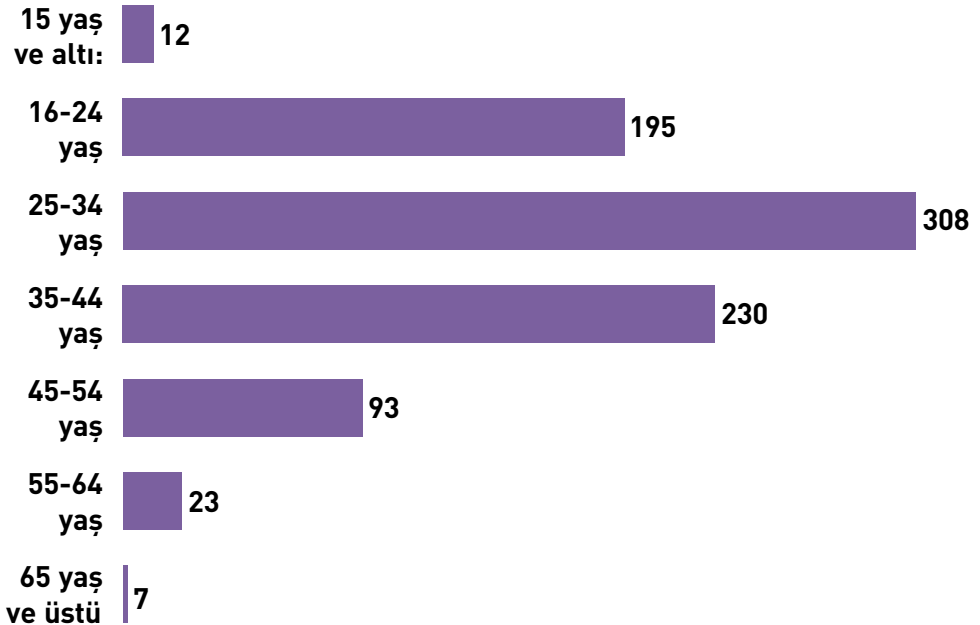
Kendi ülkesindeki savaş ya da gördüğü zulümden kaçarak Türkiye'ye gelen ve burada Geçici Koruma Programı altında olan ya da 3. güvenli ülkeye yerleştirilmeyi bekleyen kadınların yanı sıra Türkiye'ye ilk olarak turist vizesiyle gelip burada yaşam kurmaya çalışan kadınlarla da görüştük. Bu kadınlar ülke değiştirme sebeplerini açıklarken kendi ülkelerinde bir kadın olarak yaşadıkları zorluklardan, ev içindeki emeklerinin sömürüldüğünden, cinsel yönelimlerinden dolayı baskı ve nefrete maruz kaldıklarından, günlük yaşantılarına müdahale edildiğinden bahsederken aslında patriyarkanın ve kadınlar üzerinde kurduğu baskının sınırötesi oluşunu da anlatmış oldular. Bir kadın olarak daha özgür, şiddetten uzak ve huzurlu bir hayat kurmak için ülke değiştirmeyi bir alternatif olarak değerlendirdiklerini paylaştılar.

Göçmen ve mülteci kadınların başvurularında sıklıkla karşılaştıklarımızdan biri de kadınların Mor Çatı'ya başvurmadan önce bu alanda faaliyet gösteren çeşitli sivil toplum kuruluşlarına başvuru yapmış olmalarıydı. Sıklıkla buralardan aynı/nakdi destekler edinebildiklerini, bu desteklerin kısa vadeli kaynaklar olduğunu ancak maruz kaldıkları şiddetin etkilerine dair konuşmak, psikolojik ve sosyal destek sağlamak konusunda uzun erimli ve derinlikli bir sosyal çalışmanın kendilerine sağlanmadığı yönünde paylaşımları oldu. Göçmen ve mülteci alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sağladıkları desteklerin sıklıkla projelerle fon-

lanması, belli bir takvime ve çeşitli sınırlılıklara tabi olması kadınların bu kurumlardan uzun vadede destek almalarını ve duygusal olarak güven ilişkisi geliştirmelerini engelleyen, yaşadıkları şiddetin dinamiklerini açmak konusunda çekimser hissetmelerine neden olan durumlardandı.

Yabancı uyruklu kadınlar için hem yurtdışındaki kadın örgütleri hem de Türkiye'deki ülke konsoloslukları Mor Çatı'ya ulaşıyor, kimi durumlarda konsolosluklarla işbirliği yapılıyor. Örneğin Türkiye'ye gelip burada şiddete maruz kalan yabancı uyruklu bir kadın için kendi ülkesinin konsolosluğu ile birlikte yürüttüğümüz sosyal çalışma boyunca kadının da izni ile yakın teması sürdürdük ve güvenli bir şekilde ülkesine dönmeye destek olduk. Mor Çatı'nın erkek şiddetiyle mücadeledeki deneyimi ve göçmen kadınlarla kurduğu dayanışma bize 6284 sayılı Kanun'u anlattığımız broşürün çevirisine yeni dilleri de katmamız gerektiğini gösterdi ve bu broşür İspanyolca ve Portekizce dillerine de çevrildi. Bu çalışmanın bir etkisi olarak, göçmen kadın gruplarının dayanışma ağları ördüğünü ve kendi gruplarındaki bir kadın şiddete maruz kaldığında ya da kendilerine ulaştığında, destek almak için bize ulaştıklarını, yönlendirdiklerini gördük.

2021 yılında ilk defa başvuranlardan yaşını bildiğimiz kadın sayısı: 868

Genç Kadın Başvuruları

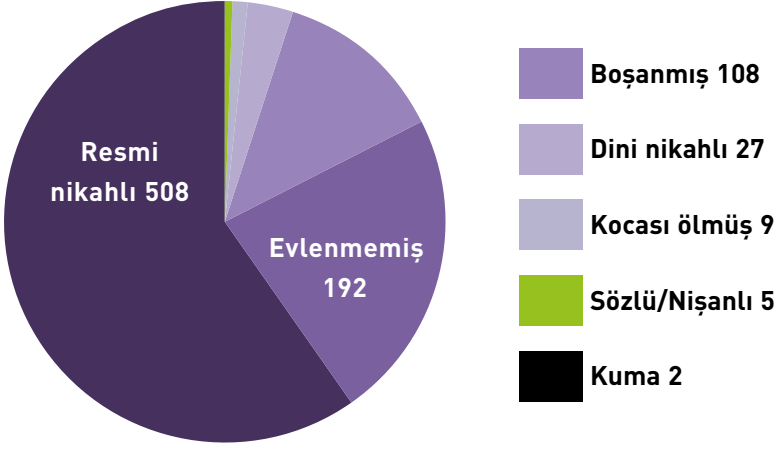
Önceki yıllarda olduğu gibi genç kadınlar, maruz kaldığı şiddetle ilgili başvurular arasında önemli bir bölümü kapsıyor. Geçtiğimiz yıl kadınlar, pandemiyle birlikte üniversitelerin uzaktan eğitime geçmesi, yurtların kapanması ile birlikte aile evine dönmüş, bize bu evde maruz kaldıkları şiddetle ilgili ulaşmıştı; patriyarkal sistemin kadınların yaşamlarına müdahalesine bir kez daha tanık olmuştuk. Bu yıl kadınlar, kendi aileleri ile birlikte yaşadıkları sürece maruz kaldıkları şiddeti dillendirmeye devam ettiler ve bununla ilgili şiddet ortamından çıkmak, haklarını öğrenmek için bize ulaştılar. Bize ulaşan kadınların kararlılığı ve maruz kaldıkları şiddete karşı duruşları bize onların gücünü de gösterdi. Genç kadınlar bu yıl özellikle pandemide yüz yüze eğitim başlayınca okula gönderilmeme, örgün eğitim masraflarına destek bulamama, harçlık verilmemesi, aile evinde kaldıkları sürece ev içi emeklerinin karşılıksız olarak talep edilmesi, sömürülmesi, eğitimlerini devam ettirecek alan bulamamak üzerinden bize ulaştılar. Bunun yanı sıra, yakın zamanda aile evinden ayrılıp iş ya da eğitim hayatına başlayan kadınlar ise yurt, barınma, burs, ev eşyası, sağlık giderlerini karşılama gibi alanlarda sorun yaşadıklarını ifade edip bunlarla ilgili taleplerde bulundular. Mevcut ekonomik krizin, kadınların şiddet gördükleri alandan uzaklaşip kendi hayatlarına devam etmeye çalışırken manevra alanlarını ne kadar daralttığını ve zorlaştırdığını görmüş olduk.

Diğeryandan pandemiyle birlikte çocukların yaşamına giren çevrimiçi eğitim modeliyle çocukların dijital araçlara erişiminin arttığını ve bunu yaşadıkları şiddeti anlatmak üzere kendilerinin başvuru yapmasına olanak sağlayan bir alan olarak değerlendirdiklerini gözlemledik. Bu yıl 15 yaş altında 12 çocuk bizimle doğrudan iletişime geçti. Ev içerisinde yaşadıkları baskı ve kısıtlamalar, maruz kaldıkları fiziksel şiddet, cinsel istismar, fiziksel olarak okula gönderilmeme ve çevrimiçi eğitime zorlanma paylaştıkları durumlardandı. Önceki yıllara göre çocuklu kadınların başvurularında artış gözlemledik. Pek çok kadın maruz kaldığı şiddete çocuklarının da tanıklık ederek etkilendiğini, çocuklarını tekrar görememek, velayetlerini alamamak konusunda endişelendiğini paylaştı. Bunun yanı sıra çocukların ihtiyaçlarını karşılamak konusunda pek çok desteğe ihtiyaç duyduklarını paylaştılar. Ekonomik olarak temel ihtiyaçlarını karşılayamamak, kreş, etüt, okul gibi konularda eğitime dair yeterli hizmete erişememek, iş bulma, işe başlama sırasında çocukların bakımına dair kolaylaştırıcı bir hizmetin olmaması çoğu zaman kadınların başvurularında ekonomik destek talebini de getirmelerine neden oldu. Başvuran kadınlar arasında 25-34 yaş grubundaki evli kadın sayısının

son yıllarda giderek arttığını görüyoruz. Bu durum bizlere 20'li yaşlarda evliliklerin ya da çocuk yaşta evliliklerin Türkiye'de giderek arttığını ve/veya kadınların genç yaşta şiddeti fark ederek uzaklaşmak için adım attığını gösteriyor. Aynı zamanda bu grupta pek çok kadının çok çocuklu olduğunu görüyoruz. Kadınların ailelerinde anne babalarından maruz kaldığı şiddet ve baskı ortamı, evliliğin ve aile düzeninin yıllar boyunca kendilerine öğretilen toplumsal kabul görme yöntemi olması kadınların erken evlenmelerindeki en önemli etkenlerden. Diğer yandan giderek süresi de kısaltılan eğitim hayatlarında ve erişebildikleri pek çok sosyal mekanizmada uzun yıllardır ailenin önemine yapılan vurgu, aile birliği ve düzeninin yaşam kurmak konusunda en makul mekanizma olarak ele alınması ve tüm bu yaklaşımın toplumsal olarak da hükümet tarafından teşvik edilmesi kadınların erken evlenmesini ciddi ölçüde etkiliyor. Erken yaşta evliliklerin ya da çocuk yaşta evliliklerin bireysel, ekonomik, toplumsal ve sosyal nedenleri var. Evlenmesi gerektiğini düşünmek, ailedeki şiddetten uzaklaşmak, evliliğin de toplumsal kabul gören biçimde olması için kısa sürede çocuk sahibi olmak, boşanmış bir kadın olsa da yine kendi ailesinden ve toplumdan kabul görme ihtiyacı ile kısa sürede tekrar evlenmeye karar vermek başvuran kadınlardan en sık dinlediğimiz nedenler.

Tüm bunların tıpkı şiddet döngüsünde olduğu gibi, yaşamlarında birbirini takip eden nedenler olduğunu kadınların anlatılarında dinliyoruz. Kadınların evlendikten sonra gebeliği önleyici yöntemlere erişmekte çeşitli nedenlerle zorlandığını görüyoruz. Kocaları tarafından özellikle hastaneye gitmelerini engellemek için para verilmemesi, hiçbir yasal dayanağı olmasına rağmen spiral taktırmak için koca izni talep edilmesi, keza kürtaj için koca izni aranması, doğum kontrol yöntemlerinin de sigorta ve/veya bütçe gerektirmesi ve kadınlara aile planlaması hizmetinin yaygın ve etkin sunulmayarak gebeliği önleyici yöntemlere ücretsiz şekilde ulaşmalarının sağlanmaması kadınların erken ve bazı durumlarda istemeden çocuk sahibi olmalarındaki etkenlerden. Diğer yandan yaşadıkları şiddet ortamında çocuğu evliliği düzeltmenin bir yolu olarak görmek de kadınların paylaştığı durumlardan. 25-34 yaş grubundaki iki veya daha fazla çocuk sahibi olan pek çok kadın yaptığımız görüşmelerde çocuk olursa şiddetin biteceği ya da en azından durulacağını düşündüklerini paylaştı. Fakat yine kadınlarla yaptığımız görüşmeler, aileye yeni katılan bir çocuk olduğunda şiddetin azalmadığını, hatta bazı durumlarda çocukların ihtiyaç, gelişim ve ev içindeki ilişkilerinin şiddet uygulayanlar için ayrı bir baskı ve kadınlara yönelen şiddet alanı olduğunu gösterdi.

2021 yılında ilk defa ulaşan kadınlardan medeni durumunu bildiklerimizin sayısı:

Bu yıl kadınlarla yaptığımız görüşmelerde ortaklaşan noktalardan biri boşanmanın Türkiye’de oldukça uzun süren ve kadınların pek çok hak kaybı yaşamalarına neden olan bir süreç olmasıydı. Resmi nikahlı ve boşanma aşamasında olan pek çok kadın ve boşanmış kadınlar ayrılma sürecinde genellikle gün bazlı işler bulabildiklerini, düzenli gelir getiren bir işe girdiklerinde sıklıkla ancak asgari ücret kadar maaş alabildiklerini ve bu durumun şiddet sonrası yeni bir yaşam kurma aşamasında yetersiz olduğunu paylaştı. Diğer yandan bu süreçte çocukların temel ihtiyaçlarını, eğitim ve sağlık ihtiyaçlarını, aynı zamanda şiddet uygulayan babalarıyla kurdukları ilişkiyi ve bunun yarattığı psikolojik etkileri takip ederken bir diğer yandan kocaları ya da eski kocaları tarafından ödenmeyen nafakanın çocukların bu ihtiyaçlarını da doğrudan etkilemesi kadınların baş etmeye çalıştıkları diğer güçlüklerdendi. Bir taraftan da boşanmanın uzun sürmesi erkeklerin çeşitli bahanelerle eve gelerek çocuklara ya da eve ilişkin kararlarda hak iddia etmelerine, kadınların kararlarına ve yaşamlarına karışarak müdahale etmelerine sebep oluyor.

Dayanışma kurduğumuz pek çok kadın evliliği bir tür kabul görme hali olarak anlattı. Ailelerinin ve yakın çevrelerinin baskısıyla evlendiklerini, yine aynı baskıyla evliliğini sürdürmek zorunda hissettiklerini, boşanmaya ilişkin bir sürece girdiklerinde ise aile ve yakın çevreden destek görememenin zorlayıcı olduğunu paylaştılar. Evlilik sürerken ekonomik olarak zorluklar yaşamak ve çeşitli desteklere evli olmaları nedeniyle başvuramamak, boşanma aşamasında bu desteklere başvurduğunda medeni durumu nedeniyle reddedilmek kadınların hem kendi sosyal çevreleri tarafından

2021 yılında ilk defa ulaşan kadınlara şiddet uygulayanların sayısı:

643

Koca

89

Aile

73

Baba

47

Eski koca

44

Partner

38

Yabancı
kişiler

36

Eski
partner

15

Anne

15

Erkek
kardeş

12

Kocanın/
partnerin
akrabası

12

Çocuğu

10

Akraba

8

Arkadaş

8

Kurum

1

Sözlü/
nişanlı

48

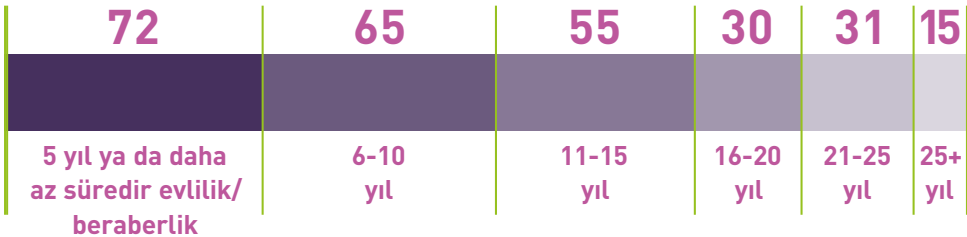
Diğer

Birden fazla
kişinin şiddetine
maruz kalan
kadın: 17

hem de ilgili mekanizmalar tarafından yok sayıldığı, destek ve dayanışmaya erişmekte zorlandığı durumlardandı. Evlilik sürerken eve ve çocuklara dair yükledikleri sorumluluğun boşanma aşamasında devam etmesi, kadınların en çok emek verdiği alanlardan biri. Kocadan ya da aileden destek görmemek gündelik yaşamlarında hem boşanma, şikayet, ekonomik desteklere başvuru yapmak gibi alanlara zaman ayırmayı, hem çocukların bakımını takip edip aile ilişkilerini düzenlemeyi gerektiriyor. Dört bir yandan sorumluluklara odaklanmak kadınların maruz kaldıkları şiddeti, duygularını konuşmayı buralara odaklanabilmeyi zorlaştırıyor. Çünkü temel ihtiyaçları önceliklendirmek ön plana çıkıyor. Bu kanalları takip etmeyi kolaylaştıran bir destek mekanizmasının olmaması kadınların var olan güçlerinin daha hızlı tükenmesine, yapabilecekleri başvuruları aksatmaya, yaptıkları başvuruların takip eden işlemleri için daha az enerji hissetmelerine, maddi olarak sıkışmışlığa veya fiziksel olarak yorgunluğa sebep olabiliyor. Tam da bu noktada yürüttüğümüz sosyal çalışmada kadınların var olan güçlerine odaklanmanın, hissettiklerini konuşabilecekleri alanlar açmanın oldukça önemli olduğunu düşünüyoruz. Bazen sadece olup bitenleri anlatmanın bile oldukça rahatlatıcı bir yanı olduğunu görüşmelerde kadınlardan duyuyoruz, bu bize de güç veriyor.

Kadınlar Mor Çatı'ya maruz kaldıkları şiddete dair destek almak için başvurduklarında o an yaşadıkları ya da yaşamakta oldukları şiddeti anlatıyorlar. Yaptığımız derinlemesine görüşmede kadınlar paylaşmak isterse, şiddet uygulayan ile iş birliğinde olanlar ve kadına daha önce şiddet uygulayanların bilgine erişebiliyoruz. Ayrıca görüşmede şiddetin ne olduğunu

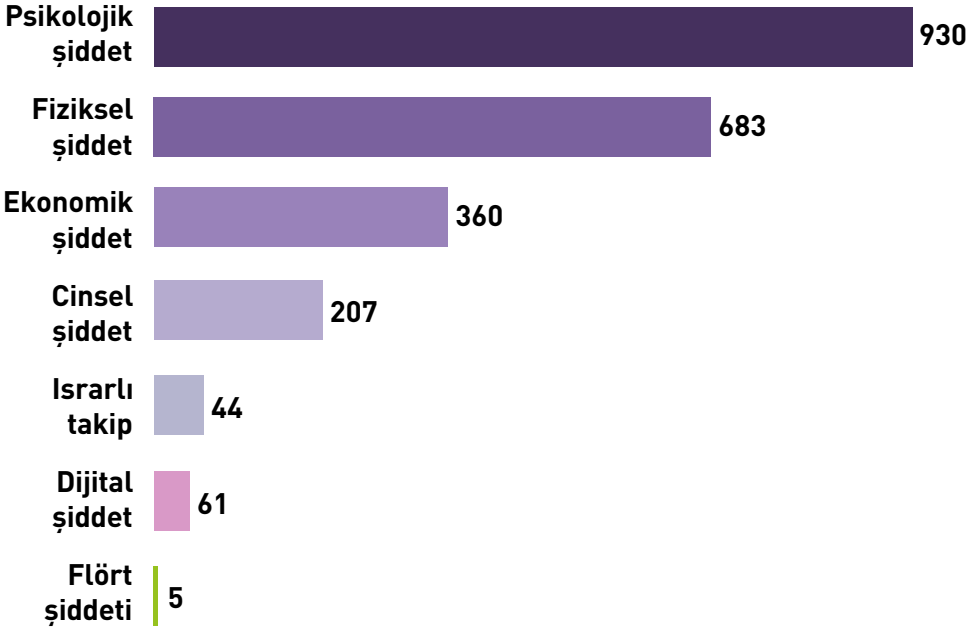
Kocası, eski kocası, partneri veya eski partneri tarafından şiddete maruz kalanlardan evlilik/beraberlik süresini bildiğimiz kadın sayısı: 268

birlikte tanımladığımızda, kadınlar için daha önce maruz bırakıldıkları şiddeti, bu şiddeti nerede yaşadıkları, çocukluk ve gençlik dönemleri de dahil olmak üzere dillendirip tanımlama olanağı ortaya çıkıyor.

Şiddet Biçimleri:

2021 yılında ilk defa başvuranlardan maruz kaldığı şiddet biçimini bildiğimiz kadın sayısı: 1066

Kadına yönelik erkek şiddeti, kadınlara evin içinde ya da dışında cinsiyetlerinden dolayı sistematik olarak uygulanan şiddet tutum ve davranışlarıdır. Erkekler kadınlara sırf kadın oldukları için, mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden dolayı ve bu eşitsizliği devam ettirmek için şiddet uygular, şiddet uygulayan erkek bunu bilinçli bir şekilde uygular; yani şiddet uygulamayı seçer. Kadınların yaşadığı erkek şiddeti tanımadıkları yabancılardan gelebileceği gibi çoğunlukla en yakınlarındaki, aynı evi paylaştıkları erkeklerden gelir. Erkekler şiddeti kadınları kontrol etmek, kendi öfkelelerini boşaltmak, güç göstermek, cezalandırmak ya da kadınlar üzerinden bir çıkar sağlamak için uygularlar. Şiddet türleri arasında saydığımız fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik, dijital şiddet ve ısrarlı takip erkekler tarafından bu amaçlara yönelik uygulanır.

2021 yılında Mor Çatı'ya başvuran kadınlar hem yakın zamanda maruz kaldıkları şiddeti hem de kendi geçmişlerinde maruz kaldıkları şiddeti paylaştılar. Ayrıca çok sıcak bir şiddetin hemen ardından arayan ve acil destek talebinde bulunan ya da aradıktan çok kısa bir süre sonra telefonu elinden alınan kadınlar da oldu.

Kadınlar yaşadıklarını paylaşmak için aradıklarında genellikle şiddet türlerini doğrudan tanımlamayabiliyorlar fakat bu yıl görüştüğümüz kimi kadınların da maruz kaldıkları şiddetin direkt adını koyduklarına, "çok fazla duygusal şiddet var" "normal şiddet, cinsel, ekonomik, hepsi var" diyerek kendi tanımlamaları ile anlatmaya başladıklarına da fazlasıyla tanık olduk. Önceki yıllardaki gibi, maruz kaldığı şiddeti nasıl anlatacağını, nereden başlayacağını bilememe olduğu gibi, kimi kadınlar da kısaca yaşadıkları şiddeti tanımlayıp kendi taleplerine geçtiler. Bazı kadınlardan internet sitemizdeki yayınları okuyarak ya da erkek şiddetine dair okuma yaparak daha fazla bilgi edindiklerini ve bundan sonra maruz kaldıkları şiddetin adını koyup aramaya karar verdiklerini dinledik.

Kadınlar genelde aynı anda birden fazla şiddet türüne maruz kalıyorlar. 2021 yılında da Mor Çatı'dan destek alan kadınlar en çok psikolojik şiddete maruz bırakılmış. Duygusal bütünlüğün ve ihtiyaçların, kadınları kontrol etmek, küçük düşürmek, üstlerinde güç göstermek için kullanıldığı ve karşılanmadığı durumlarda psikolojik şiddet gerçekleşir. Her ne kadar psikolojik şiddeti görmek, farkına varmak fiziksel şiddet kadar kolay olmasa da bazı kadınların kendilerine uygulanan psikolojik baskıdan rahatsız olduklarını, bazı türlerini "sözel şiddet" ya da "duygusal şiddet" diyerek dile getirdiklerini de gözlemliyoruz. Ya da bazı kadınlarla derinlemesine görüşme yaptıktan sonra yaşadıklarının aslında bir psikolojik şiddet biçimi olduğunu fark ediyorlar. Kadınla konuştuğumuzda tehdit edilme, çocuklardan ya da ailesinden birine zarar vermekle tehdit etme ya da zarar verilmesi, aldatma, evden atma, izolasyon, suçlama, yalan söyleme, evliliğe zorlama ya da boşanmasına engel olma, deli muamelesi yapma, intiharla tehdit etme gibi psikolojik şiddet biçimlerinden en az birine maruz kaldıklarını paylaştılar. Önceki yıldan farklı olarak kadınların ruh sağlığı desteklerine erişimi engelleme, küçümseme, aileleri kıyaslama, çocuklarının eğitim ve sağlık hakkını engelleme, kadının ailesi ile iletişimi engelleme, çocuk sahibi olmak konusunda baskı kurma şeklinde de psikolojik şiddetin kendini gösterdiğini görüyoruz.

Psikolojik şiddetten sonra kadınların en çok maruz kaldığı şiddet türü fiziksel şiddetti. Fiziksel ve bedensel güç ve üstünlüğün kadınları küçük dü-

şürmek, kontrol etmek, güç göstermek için kullanıldığı durumlarda fiziksel şiddet ile karşılaşırız. Fiziksel şiddeti kadınların vücudunda bıraktığı izleri ile görmek mümkün olduğu gibi, şiddet uygulayanların iz kalmayacak şekilde şiddet uygulamayı da yine bilinçli bir şekilde seçtiğini de gözlemliyoruz. Ayrıca direkt kadınların ya da çocukların vücut bütünlüğünün hedef alınmadığı fakat eşyaları kırma, eşyalara zarar vererek fiziksel üstünlüğü ortaya koyma ve bunu bir baskı aracı olarak kullanmanın da fiziksel şiddet biçimi olarak uygulandığını görüyoruz. Kadınlar dayak, üzerine yürüme, eşyaları kırma, bıçaklama, boğmaya çalışma, ateşli silahla vurma, cisimle bedene vurma, zorla uyuşturucu kullandırma ve zayıflama ilacı içirme, arabayla ezmeye çalışma, aç bırakma, soğukta bırakma, çeşitli şekillerde kadını ve çocuğunu sağlık hizmetlerine erişimden yoksun bırakma şeklinde fiziksel şiddet biçimlerine maruz kaldıklarını paylaştılar. Bu şiddetler sonucunda kafa travması, kemiklerde kırık, bedende yanma, yara, morluk, organ işlev kaybı gibi bedensel sağlıklarının zarar görmesinin yanı sıra günlük yaşamlarına devam edememek, yüksek endişe, özgüven kaybı, kendini suçlama ve değersizlik gibi psikolojik etkilerinin olduğunu da paylaştılar.

Önceki yıllara benzer şekilde zorla uyuşturucu kullandırma ve zayıflama ilacı içirme, arabayla ezmeye çalışma, aç bırakma, soğukta bırakma, çeşitli şekillerde kadını ve çocuğunu sağlık hizmetlerine erişimden yoksun bırakma şeklinde kadınların fiziksel şiddete maruz kaldığını gördük. Kadınların hastaneye gitmesi durumunda eve virüs getireceğinden endişe etme ve bu sebeple doktora gitmek için para vermeme, hastaneye götürmeme, gitmesine engel olma, kadınların anlattıkları arasında özellikle dikkatimizi çekenler arasındaydı. Göçmen bir kadın, Türkçe'yi anlamadığı dönemlerde Türkçe konuşan kocası ve ailesi tarafından daha çok hakaretler ile psikolojik şiddete maruz kaldığını, Türkçe konuşmaya ve anlamaya başladığında ise şiddetin fiziksel şiddete de dönüştüğünü aktardı. Başka göçmen kadınlar ise Türkiye'de evlilik birliği içerisinde yasal bir şekilde kalırken kocalarının ikamet iznini uzatmamak ya da vatandaşlığa başvurmamak üzerinden tehdit ettiğini, gerekli belgeleri toparlamadıklarını aktardılar. Bu paylaşımlar, hem şiddet uygulayanın bunu bilinçli olarak uyguladığını hem de şiddetin bir kontrol aracı olduğunu bir kez daha göz önüne seriyor.

Ekonomik güç ve üstünlüğün yine kadınları kontrol etmek, baskı uygulamak, fayda sağlamak için kullanıldığı durumlarda ya da kadınların ekonomik olarak güçlenmesinin engellendiği durumlarda ekonomik şiddet uygulandığını görüyoruz. Kadınlar, erkeklerin kendilerini hem çocukken hem yetişkinlikte eğitim haklarından yoksun bırakarak, zorla çalıştırarak ya da

çalıştıkları işi zorla bıraktırarak, eve para bırakmayarak, kazançlarına el koyarak, ev ve çocuklara dair sorumluluk almayıp kadınları hem bakım işleri hem de ekonomik kaynak bulmaya çalışmak zorunda bırakarak şiddet uyguladıklarını aktardı. Erkeklerin ayrıca kredileri kadınların adına çekirip ya da çeşitli banka kartlarını kadınların izni olmadan kullanıp onları borçlandırdıklarını, boşanma ya da ayrılık sonrası nafaka ödemediklerini, nafaka ödememek ya da boşanmada mal paylaşımı yapmamak için mallarını ellerinden çıkarıp sigortasız çalıştıklarını da kadınların deneyimlerinden gözlemliyoruz. Bu yıl, ekonomik şiddetten bahsetmek, bunun yarattığı etkileri anlatmak kadınların özellikle paylaşımları arasındaydı. Şiddet ortamında ya da şiddetten sonraki yaşamlarında ekonomik şiddete maruz kalmak, kadınların aldıkları sosyal yardımların yetersiz olması, ekonomik kriz ve enflasyonla birlikte kadınların kendileri ve çocuklarının temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanmalarını birlikte getirdi. Bu ekonomik şiddet ve sosyal desteklerin yetersizliği kimi zaman şiddet ortamından çıkmayı zorlaştırdı, kimi zaman tekrar şiddet ortamına dönmek için zemini hazırlayan bir etkide bulundu.

Cinselliğin kadınları kontrol etmek, denetlemek, cezalandırmak ve güç göstermek için kullanıldığı yerlerde cinsel şiddeti gözlemliyoruz. Kadınlar utandıkları, kendilerini suçlu hissettikleri için maruz kaldıkları cinsel şiddeti paylaşmaktan çekinebiliyorlar. Yaptığımız görüşmelerde kadınlar evlilik içi ya da evlilik dışında tecavüz, çocukluğunda cinsel istismar, ensest, cinsel şiddetle tehdit etme, zorla hamile bırakma, fuhuşa zorlama, zorla anal ilişki, bir cisimle cinsel zorbalık, çocukların önünde cinsel ilişkiye zorlama, cinsel yolla bulaşan enfeksiyon bulaştırma, pornografik içerikler seyretmeye zorlama gibi cinsel şiddet biçimlerine maruz kaldıklarını aktardılar. Önceki yıllara benzer şekilde kadınlar kürtaja zorlama, doğum kontrol yöntemlerini kullanmayı reddetme, cinselliği manipülasyon aracı olarak kullanma, kadının hayvanlarına tecavüz gibi cinsel şiddet türlerine ve cinsel yolla bulaştırılan enfeksiyonlara maruz bırakıldığını paylaştı.

Teknolojik araçların, teknolojiyi kullanma bilgisinin yine kadınları denetlemek, kontrol etmek, cezalandırmak için kullanıldığı durumlarda dijital şiddet yaşandığını görüyoruz. Kadınlar bizimle olan görüşmelerinde erkeklerin dijital araçlarındaki şifrelerine el koyma, elektronik iletişim araçları ile görüşmesini engelleme ya da kısıtlama, habersiz video/görüntü/ses kaydı yaparak bunları yaymakla ya da izinli çekilen görüntüleri yaymakla tehdit etme, bu görüntüleri yayınlama, iletişim bilgilerini 3. kişilerle paylaşma, özel konuşma ve mesajlarını paylaşma ya da paylaşmakla tehdit etme gibi

şiddet biçimlerini uyguladıklarını aktardılar. Erkeklerin bu şiddet biçimini daha çok kadınları kendilerinden ayrılmamaları doğrultusunda tehdit etmek, onları destekleyen sosyal çevrelerini kontrol etmek ya da bu çevreden tamamen izole etmek için kullandıklarını görüyoruz. Birçok şiddet türünün aynı anda uygulandığını biliyoruz, bu bağlamda dijital araçlar örneğin cinsel şiddet uygulamanın bir aracı olabiliyor. Kadının onayı olmadan cinsel içerikli paylaşımlarda bulunulması bunun bir örneği. Sistematik dijital şiddet kadınların dijital ortamlardan uzaklaşmasına, dijital okuryazarlığın gelişmesinin önüne geçebiliyor. Dijital şiddete maruz kalan kadınlar, bunu sonlandırmak için teknolojik araçları kullanmayı kısıtladıklarını, bazıları bu araçları kullanmayı tamamen bıraktıklarını anlattı. Bu kontrol mekanizması, kadınların günlük yaşantısına devam etmesini zorlaştırıyor, sağlık ve eğitimleri ilgili bilgilerine erişmesini ve bankacılık işlemlerini yapmasını engelliyor. Ayrıca dijital araçlar ile şiddet uygulamanın, kadınların hayatlarının her anına müdahale etmenin ve her an şiddet uygulamayı mümkün kılmanın bir yolu olarak kullanıldığını da anlıyoruz. Kadınlar ile şiddet uygulayanların aynı ortamda bulunmadığı durumlarda bile, şiddet uygulayanların dijital araçları kullanarak kadınların her anını kontrol etmeye çalıştığını görüyoruz.

Kadının kendini güvende hissetmesinden sürekli diken üstünde hissetmesine sebep olan, şiddete uğrama korkusu ve endişe taşımasına yol açan, kasıtlı bir şekilde tekrarlanan tehditkar tutum ve davranışların olduğu yerde ısrarlı takibi görüyoruz. Kadınlar, erkeklerin sürekli mesaj ya da e-posta yollama, sürekli arama, kadının ailesini rahatsız ederek kadına ulaşmaya çalışma, sosyal medya aracılığı ile takip, beklenmedik yerlerde karşısına çıkma, romantik ya da ürkütücü hediyeler gönderme, yerini tespit etme, drone ile fotoğraflarını çekme, etrafındaki insanlarla kadını aşağılama gibi biçimlerde kendilerini şiddete maruz bıraktığını aktardılar. Bu şiddetin bir sonucu olarak işini bırakmak zorunda kalan ya da işyerinden çıkarılan kadınlar olduğunu da gözlemledik. İsrarlı takip henüz ceza sistemimizde tanımlanan ve yaptırımları belirtilen bir suç değil. 2021 yılında TBMM başkanlığına sunulan yasa tasarısında ısrarlı takip bir suç fiili olarak ele alınsa da, öngörülen cezalar caydırıcı nitelikte değil. Kadınlar maruz kaldıkları ısrarlı takip ile ilgili kamu kurumlarına başvurduklarında anlaşılmadığını, maruz kaldıkları davranışların bir şiddet olarak görülmediğini, kadınlar üzerinde yarattığı psikolojik yıkımın, hayatlarına devam etmede yarattığı zorlukların anlaşılmayıp yaşadıklarının küçümsendiğini, “yine mi sen geldin”, “ne var bunda” gibi tavırlarla karşılaştıklarını paylaşırlar. Bu en temel ihtiyaçlarını karşılamaları ve hayatlarına devam etme-

lerini zorlaştırırken, şikayet ve destek mekanizmalarını kullandıklarında anlaşılmamak ve terslenmek ise kadınların yılgınlık yaşamasına, var olan kaynaklardan uzaklaşıp kimi zaman kendilerini izole etmelerine sebep oluyor, şiddet ortamından çıkmalarını zorlaştırıyor ve özgür bir hayat kurmalarının önünde engel oluşturuyor.

Şiddet Uygulayan Erkekler

Kadınların, herhangi bir yakın ilişkiye girmeden önce çeşitli güçlü yanları bulunuyor ve erkekler kadınların var olan güçlü yanlarını zayıflatmak, kadınları yalnızlaştırmak, benlik algılarını değiştirmek için şiddet uyguluyorlar. Yakın ilişkide şiddet yaşayan her kadın aslında yaşadığı şiddet içinde de çeşitli direnç mekanizmaları geliştiriyor. Bu direnç mekanizmalarını zedelemek, şiddet ve baskı iklimini sürdürmeye devam edebilmek için erkekler çeşitli biçimlerde kadınlara şiddet uyguluyorlar. Güncel durumlara göre farklı biçimlerde de görebildiğimiz bu yöntemlere karşı kadınlar her seferinde kendi alanlarını yaratmaya, çeşitli dirençler geliştirmeye devam ediyorlar.

Erkekler kadınları kontrol etmek, cezalandırmak ya da kadınlar üzerinde güç göstermek için şiddet uyguluyorlar. Kadınların ekonomik kaynaklara erişimlerini sınırlandırmak, diğer bir deyişle kadının çalışmasına izin vermemek, maaşına el koymak, eğitime erişimini engellemek ekonomik şiddete uğrayan kadınlardan bu yıl da sıklıkla duyduğumuz deneyimler. Şiddetten uzaklaşma sürecinde Mor Çatı'nın dayanışma merkezine başvuran bir kadın, kocasının kendisinin kamu sınavlarına girmesi için çalışmasına izin vermediğinden söz etti. Bir yandan bir işte çalışmadığı için kendisini aşağılayıp bir iş bulmak için çalışmaya başladığı zaman ise sürekli bir bahaneyle çalışmasının önünde engeller oluşturduğundan ve kocasının "sen beni atanınca boşayacaksın" dediğinden söz etti. Çoğu kez bir ilişkide şiddetin birçok türünün iç içe geçtiğini görebiliyoruz. Bu örnekte ve birçok kadının deneyiminde de gördüğümüz gibi erkekler bir yandan kadınları çalışmaları için zorlayıp çalışmadıkları için aşağılarken diğer yandan kadınların kendilerine ekonomik kaynaklar yaratmalarının önünde engel oluşturabiliyorlar.

Bu yıl da geçtiğimiz yıl ile benzer bir biçimde dayanışma merkezine başvuran kadınlardan, erkeklerin cezasızlıktan cesaret aldıklarını dinledik. Bu cezasızlığın kendisi erkekleri cesaretlendirebildiği gibi kadınların hukuki süreç yürütmeyi planladığı durumlarda mekanizmaların adil biçimde işleyeceğine dair güvenini de sarsıyor. Bu doğrultuda kadınların kendilerini

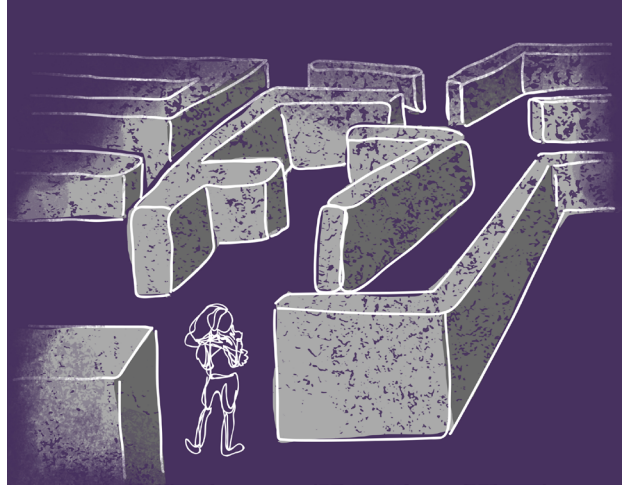
çaresiz hissedebildiklerini birçok kez dinledik. Erkekler bir yandan cezasızlıktan aldıkları cesaretle “nasılsa beni serbest bırakacaklar” diyerek şiddet uygulamaya devam ederken, diğer yandan kadınların destek alabilecekleri sosyal destek mekanizması olmadığı ya da kadının ailesinin de şiddet uygulayanla işbirliği yaptığı durumlarda kadınların desteksiz ve yalnız olduklarını düşünerek şiddet uyguluyorlar.

Bu yıl da birçok kadının şiddet deneyimi içinde ailenin diğer üyelerinin de şiddet uygulayanla işbirliği yaptığını gördük. Kadınlara sürekli olarak sabretmelerinin, şiddete katlanmalarının söylenmesi şiddetin normalleştirilmesine ve kadınların yaşadıkları şiddet karşısında daha yalnız hissetmesine yol açıyor. Mor Çatı’ya başvuran ve hem içinde yetiştiği ailesi hem çocukları tarafından sabredip ilişkisine devam etmesi yönünde baskı yaşayan bir kadın, “beni köle yapma derdindeler” diyerek yaşadığı durumu tarif etti. Yine Mor Çatı’ya başvuran kadınların deneyimlerinden görüyoruz ki zaman zaman aileler için fiziksel şiddetin olmadığı durumlarda psikolojik şiddet daha katlanılabilir gibi algılanabiliyor. Bu doğrultuda kendi aileleri tarafından kadınlara fiziksel şiddet olmadığı için bu yaşadığı şiddete katlanabileceği söylenebiliyor, baskı uygulanabiliyor. Kadınlar ise şiddetten uzaklaşmak için üretmiş oldukları yöntemlerde kendi fikirlerini ve deneyimlerini ortaya koyuyor ve güçlenmenin alanını yaratıyorlar. Bu doğrultuda Mor Çatı’ya başvuran bir kadın içinde bulunduğu durumu şöyle ifade etti: “Hiç kimse beni anlamıyor. Dayak yemediğim için katlanmam gerekiyormuş gibi davranıyorlar. Benim de fikirlerim var demiş oldum evden uzaklaşarak.”

Kadınlar şiddet yaşarken, karşılarına çıkan engellere dair planlar yapıyorlar. Mor Çatı’nın dayanışma merkezinde kurduğumuz feminist dayanışma içinde kadınlarla bu engellere daha yakından bakıyor ve bağımsız bir yaşam kurmanın yollarını birlikte düşünerek üretmeye çalışıyoruz. Bu çalışmanın içinde kadınların gücüne de tanıklık ediyor, birlikte güçleniyoruz. 2021 yılında dayanışma merkezine başvuran ve şiddetten uzaklaşma sürecinde Mor Çatı’dan çeşitli biçimlerde destek alan bir kadın kendi güçlenme sürecini şöyle tarif etti: “Ben belki fiziksel olarak ölmedim ama duygusal olarak ölü çıktım o evden (...). Sınırlarımı ördüm ve onun oradan girmesine izin vermiyorum.”

Ailenin Etkisi

Kadınların şiddete maruz kaldıkları ilişkiye girerken ya da bu ilişkiden çıkarken kendi ailelerinin ya da şiddet uygulayan kişinin ailesinin nasıl bir etkisi olduğunu anlamak için 2021 yılında ilk defa Mor Çatı'ya ulaşan kadınlar arasından rastgele seçilen 830'u ile

kurduğumuz dayanışmanın içeriğine ayrıntılı olarak baktık ve şiddet uygulayan, kadının ya da partner/kocanın ailesi mi, bu ailelerden herhangi biri şiddet uygulayanla işbirliği kuruyor mu diye anlamaya çalıştık. Şiddet uygulayanla birlikte kadına şiddet uygulamanın yanı sıra, şiddet uygulayana müdahale etmemeyi ve şiddet ortamı yaratmayı da bu işbirliğine dahil ettik. Mor Çatı'ya ulaşmış maruz kaldığı şiddeti bizimle paylaşan kadınlar, yaşadıklarını kendi aileleri ile de paylaşabiliyor mu, öyle ise ne şekilde paylaşabiliyorlar, ailelerinin yaklaşımına dair yorumları var mı sorularına yanıt aradık. Kadınlar şiddete maruz kaldıkları ilişki ve ortamdaki çıkmaya çalışırken aileleri ne gibi destekler sunuyor ya da sunmuyor, dolayısıyla bu sürece destek mi köstek¹ mi oluyor yanıtını aramaya çalıştığımız bir diğer soruydu. Hem kadınların kendi ailelerinin, hem de şiddet uygulayan partner/kocanın ailesinin çocuklara dair nasıl bir yaklaşımı olduğu, kadınların süreçlerini değerlendirirken özellikle odaklandığımız noktalardan bir diğeri oldu. Çünkü faaliyet raporumuzun birçok yerinde bahsettiğimiz gibi, çocuğu olan kadınlar şiddet ortamından ayrılmaya dair plan yaparken çocukların ihtiyaç ve durumlarını da gözetiyorlar. Şiddet uygulayanlar ise çocukları bir baskı ve şiddet aracına dönüştürebiliyor.

Şiddet uygulayanın direkt aile olması durumunda şiddet, baskıcı olmak, kadınların kıyafetine, yaşam tarzına, eve giriş çıkışına müdahale etmek, "Neredesin, ne yapıyorsun" diye sorgulamak, dijital araçlara erişimini kı-

1 Kadınların şiddete maruz kaldıklarında ailelerinin tutumuna dair kavramsallaştırma için Dissensus Araştırma tarafından Mor Çatı için hazırlanan Kadına Yönelik Şiddet: Kadınların Deneyimleri, Kurumlar ve Mecralar araştırmasına bakabilirsiniz: <https://morcati.org.tr/kitaplar/kadina-yonelik-siddet-kadınların-deneyimleri-kurumlar-ve-mecralar/>

sıtlamak, çocuklukta eğitime devam etmesine izin vermemek, zorla çalıştırmak, emeğini sömürmek, sağlık, eğitim, çalışma gibi birçok hakkına erişimi engellemek şeklinde uygulanıyor. Bu şiddet biçimleri kadınların ailelerine karşı güvensizlik geliştirmesine sebep oluyor ve kadınlar bu şiddeti özgürlüklerinin kısıtlanması olarak ifade ediyorlar. Mor Çatı'ya "Sığınma evlerinde özgürlüğü kısıtlanmış kadınlara da yer var mı?" şeklindeki sorularla başvuruyorlar. Kadınlar bu ortamdan çıkmak için evliliği bir yol olarak görebiliyor ve kimi zaman evden uzaklaşma arayışları esnasında tanıştıkları kişiler tarafından şiddete maruz kalıyorlar.

Genç kadınlar babadan fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet görebiliyor. Bu yine eğitim hakkından mahrum kalma, çalışmaktan alıkonma şeklinde kendini gösterebiliyor. Genç kadınlar yaşadıkları bu şiddeti paylaşırken annelerinin evin içinde maruz kaldığı şiddeti de paylaşabiliyor. Kimi kadınlar kendileri güvenli bir ortam ararken, kimisi anneyi evde yalnız bırakmak istemediğini söylüyor, onun için de yollar arıyor ve bu nedene evden çıkmak zor olabiliyor.

Şiddet uygulayanın aile içerisinde birisi olduğu ve adli süreçlerin başladığı durumlarda, geniş ailenin kadına inanmaması, suçlaması, davranışlarını kısıtlaması gibi başka şiddet türleri de kendini gösterebiliyor. Kadına destek olup, ihtiyaç duyduğu desteklere erişebilmesini sağlamak yerine, ailenin adının lekelenmesinden, bu şiddet olayının geniş çevrelerce duyulmasından endişe edildiği çok sayıda örnekle karşılaştık. Bu durum kadınların çaresiz hissetmesine, alternatif planlar üretmeye çalışmasına ve bu bağlamda destek arayışıyla bize ulaşmalarına sebep oluyor. Çevrenin verebileceği tepkilere dair endişe öyle önemli oluyor ki kadınlar zorla evlendirildiklerinde dahi çevreye "kaçtı" diyerek anlatılabiliyorlar. Kimi zaman "namus" kavramı kadınların ailelerinin şiddet uygularken kullandığı bir gerekçe olarak ifade ediliyor. Bir kadın ailenin namus bahanesiyle sürekli kendisine baskı kurduğunu, diğer aile fertlerinin buna müdahale etmediğini ve evden kovulduğunu söyledi. İkizi olan erkek kardeşinin de aynı davranışlara maruz kaldığını, fakat "o erkek olduğu için gidebilecek bir sürü yeri var, öyle de yapıyor ama ben öyle değilim, beni ölüme itiyorlar" diyerek içinde bulunduğu durumu ve yaşadığı çaresizliği anlattı. Bir diğer kadın ise çocukken maruz kaldığı tecavüz sonrası ailesinin kendisini tecavüzcü ile evlendirdiğini paylaştı.

Kadınlar şiddetten uzaklaşmak için en yakındaki, destek alabilecekleri mevcut kaynaklara erişerek şiddet karşısında bir direnç mekanizması geliştirebiliyorlar. Bazı durumlarda ise bu kaynaklar aile, akraba olabili-

yor. Kadının kendi ailesinin, şiddete maruz kaldığı ilişkiye dair kendisine destekleyici olmaması, bu şiddeti çekmesi gerektiğini söylemesi ve şiddet ortamında kalmasına dair baskı kurması kadınların bahsettiği, ailelerinin şiddet uygulayanla iş birliğinde olduğunu gördüğümüz bir durum. Şiddet gördüğü ilişkide kalması için baskı, fiziksel psikolojik şiddet uygulamak, kocası akraba olduğu için boşanmanın uygun olmayacağını söylemek, kadını dinlememek, kadının akli dengesinin yerinde olmadığına dair beyanda bulunmak, ilişkiye dair “katlan”, “gelinlikle çıktın kefenle dönersin”, “bebek yaparsan düzeler”, “kocandır, istediğini yapar”, “en iyi yer kocanın yanı, sen biraz kuruntu yapıyorsun”, “bırak aldatırsa aldatsın” demek, sığınak gibi alternatifleri kullanıp haklarını araştırdığında kadını hor görmek, boşanmaya dair şerh koymak, tehdit ederek kadının şikayetini geri çekmesini sağlamak, kadın şiddet ortamından ayrılırken çocuklarını kabul etmemek kadınların aileleriyle ilgili anlattıkları köstekler arasında bulunuyor. Ailelerinin bu şekilde yaklaşımları, kadınların maruz kaldıkları şiddeti aileleri ile paylaşmaktan çekinmelerine neden olurken her şeye rağmen aile evine gittiklerinde tekrar aile tarafından şiddet ortamına gönderilmeleri kadınları çaresiz hissettirebiliyor.

Yaşadıkları şiddete inanılmaması, çocukken zorla çalıştırılmak ve şiddete maruz kalmak, şiddet uygulayanlarla ailenin iletişimi sürdürmesi kadınların ailelerine karşı güveninin kırılmasına, ihtiyaç duyduklarında onlara ulaşmaktan çekinmesine ve çaresiz hissetmelerine sebep olabiliyor. Bir kadın kendisine şiddet uygulayan kişiyle ailesinin sosyal ortamlarda görüşmesi üzerine yaşadığı hayal kırıklığını paylaştı ve bunun mevcut ilişkisinde yaşadığı şiddeti ailesiyle paylaşmasına da engel olduğunu “sahipliyken sahipsizim” sözleriyle anlattı. Ailesinin kendisine baskı uygulaması sebebiyle zorla evlendirilen bir başka kadın ise babasının çok baskıcı olduğunu, evden ayrıldığı takdirde ailesinin kendisinin peşine düşeceğini söyleyerek şiddetten uzaklaşma sürecinde ailesinden yana yaşadığı baskının kendisini ne kadar sıkıştırdığından söz etti.

Kocasının uyguladığı şiddet sonrasında Mor Çatı'ya başvuran bir kadın, önce ailesinden destek istediğinden, fakat destek olmak bir yana ailesinin çocuklarını kocasına verdiğinden, baskı uygulayarak şikayetini geri çektiğinden ve kendi ailesinin yanında bu kadar sıkıntı yaşayacağını beklemediğinden söz etti. Kimi kadınlar bu baskıların bizzat aksiyona döndüğünü, şiddet uygulanan eve dönmeleri için soğukta bekletildiklerini, yemek verilmediğini, fiziksel şiddete maruz kaldıklarını, tehdit edildiklerini, “elalem ne der” diyerek kapıdan döndürülüp aile evine alınmadıklarını anlattı. Bazı

kadınlar ise kendi aile evlerine dönerlerse ailelelerinin de şiddet uygulayacağını bildikleri için bu yolu hiç değerlendirmiyorlar. Bir kadın bunu “Babama gidersem eşim ve oğlumdan daha beter” diyerek açıkladı. Ailenin köstek olması, kadınların şiddet ortamında kalması, sürekli kaçarak yaşamaya çalışması, çocukların velayetini kaybetmesi ve kendi akıl sağlıklarını sorgulamaları gibi sonuçları beraberinde getirebiliyor. Kimi durumda ise kadınlar şiddet ortamından çıkıp boşanma gerçekleştikten sonra ailelerin kadınları tekrar evlenmeye zorladığını, bununla ilgili baskı kurduğunu ve bu kez kadınların bu baskıdan kurtulmak için çeşitli yollar aradıklarını görüyoruz.

Erkeklerin ailesi de şiddet uygulayanla iş birliğinde ya da direkt şiddet uygulayan taraf olabiliyor. Özellikle ayrılık dönemlerinde boşanmanın olup olmayacağı, çocukların hangi tarafta kalacağı, mal paylaşımının nasıl olacağı üzerinden kurulan bir baskı ve tehdit görebiliyoruz. Bu durum şiddetten uzaklaşma sürecini zorlaştırabiliyor. Bir örnekte, şiddet uygulayan erkeğin ailesinin de “gidin, size bakacak kimse yok” diyerek psikolojik şiddet uyguladığını, evden kovduğunu, sonra tekrar eve aldığını ve bunu uygulayarak yıpratmaya çalıştığını görüyoruz.

Yine kadının yaşam tarzına müdahale edilmesi, başkalarıyla görüştüğüne dair iftiralar atılması, “namussuzlukla” suçlanması erkeklerin aileleri tarafından ayrılma sürecini mümkün kılmaya ya da hızlandırmaya yönelik adımlarken, kadınlar maruz kaldıkları bu haksızlıklar karşısında adaletsizlik duygusuyla öfkelenabiliyor, şiddet ortamından çıkış planını yapmak zorlaşabiliyor. Zorla gebe bırakılan ve bunu sonradan öğrenen bir kadın, erkeğin ailesinin kendisinin başkalarıyla görüşerek ilişkide bulunduğunu iddia ettiğini söyledi. Mevcut sağlık sorunları sebebiyle gebeliği devam ettirip çocuğu dünyaya getirmenin kendisi için çok zorlayıcı olduğunu söylerken, kürtaj olması durumunda karşı taraftan “demek ki bu çocuk başkasındanmış” şeklindeki yorumlarıyla karşılaşmaktan endişe ediyordu. Kadın kendi yapmak istediklerinden emin olsa dahi, aileden gelen birçok baskının şiddetten çıkmayı nasıl zorlaştırdığını bir kez daha görmüş olduk.

Ailelerin çocuklarla ilgili yorumu, kadınların şiddet ilişkisinden çıkıp çıkmamasını etkileyen diğer etmenlerden. Erkeklerin özellikle ayrılık dönemlerinde çocukları bir araç olarak kullanıp kadına zarar vermeye çalışması çok fazla tanık olduğumuz bir durum. Çocukları kaçırmakla, velayetlerini almakla ya da çocuklara zarar vermekle tehdit etmek erkeklerin başvurduğu yöntemler arasında bulunuyor. Bunun yanı sıra erkeğin ailesi de çocukların velayetini kati suretle anneye vermeyi reddedebiliyor, bunun üze-

rinden baskı kurup tehdit edebiliyorlar. Bu tehdidin birkaç koldan gelmesi kadınları endişelendiriyor ve görüşmelerimizde en fazla odaklandıkları noktalardan biri bu olabiliyor. Kadının ailesinin ise çocuklarla ilgili farklı yaklaşımları olabiliyor. Şiddetten çıkarken kadını kendi evlerine kabul etme koşulu olarak “çocukları bırak” demeleri kadınların şiddet ortamından uzaklaşmasının önünde engel oluşturuyor. Diğer yandan aileleri kadınları birçok şekilde maruz kaldıkları şiddete katlanmaları, sabretmeleri yönünde telkin edebiliyor “Biraz dayan 2 çocuğun var”, “Çocuklar var sabret. Yetemezsin sabret.” şeklindeki söylemlerle kendini gösterebiliyor. Şiddetten sonraki yaşamın bilinmez olması, destek mekanizmalarının yetersiz olması kadınlar için yeterince zorlayıcıken kendileri için önemli olan çocuk konusunun çeşitli şekillerde karşılıklarına çıkması şiddetten uzaklaştırmayı zorlaştıran dinamiklerden.

Erkeklerin şiddetine ailelerinin de ortak olması durumunda, kadınların kendi ailelerinden aldığı destek özellikle önemli olabiliyor. Kadının maruz kaldığı şiddeti ailesi ile paylaşabilmesi, ailenin kadını destekleyen tavrı, şiddet ortamından uzaklaşırken kadına barınma ve varsa çocuk bakımı konusunda destek olmaları, kimi zaman hukuki desteğe erişimi kolaylaştırmaları, akut şiddet durumlarında polise haber vermeleri, kendi planlarını yaparken maddi destekte bulunmaları kadınların şiddet uygulayan erkeklerle ve onların ailesine karşı daha güçlü hissetmesine yardımcı oluyor.

Kimi durumlarda bazı aile üyeleri kadına şiddet yaşadığı ilişkide kalması konusunda baskı kurarken diğer aile üyeleri kadını gizlice destekliyor. Bu, maddi destek sunmak, destek alabileceği yerleri aramak konusunda yönlendirmek, boşanmak konusunda desteklemek, evini açmak şeklinde olabiliyor. Bu kaynaklar kadınları cesaretlendirdiği gibi, şiddetten uzaklaşmak için plan yaparken kadınların faydalandığı destekler oluyor. Örneğin bir kadın, bir süre dayısının evinde kalıp maddi destek aldığını ve başta boşanmasını istemeyen babasının sonrasında “bu adamın tehditleri sonrası ne zaman öleceğin belli değil” diyerek kendisini desteklemeye başladığını paylaştı. Ailesinden gelen bu destek ile kadın boşanmaya karar verme ve sığınağa başvurma sürecinin hızlandığını aktardı.

Şiddetin Psikolojikleştirilmesi

Mor Çatı'ya başvuran kadınlardan edindiğimiz bilgi ve deneyimde dikkatimizi çeken bir diğer konu, son zamanlarda kamusal söylemde de sıklıkla karşılaştığımız, erkek şiddetinin kaynağının psikolojik nedenlere dayandırılmasındaki genel eğilimdi. Kadınların sıklıkla maruz kaldıkları erkek

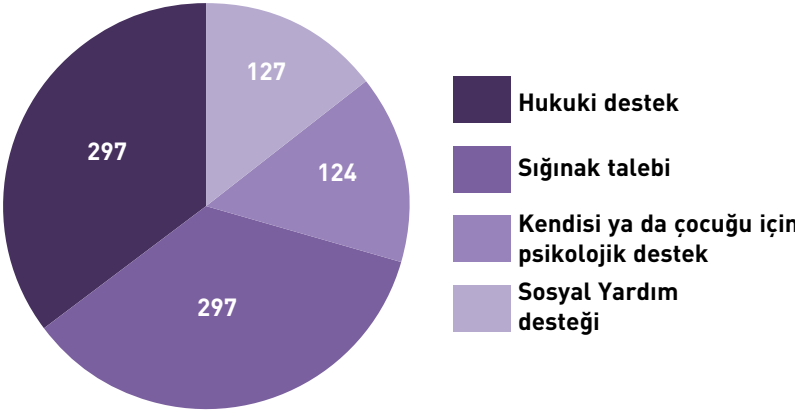
şiddetinin kaynağını erkeklerin öfkelerini kontrol edememesi, ruhsal bozuklukları olması üzerinden temellendirdiklerini gördük. Bunun şiddet uygulayan erkekler tarafından da şiddeti normalleştiren ya da meşrulaştıran bir araç olarak kullanıldığını gözlemledik. Bu bakış açısının, kadınların maruz kaldıkları şiddeti erkeklerin “elinde olmadan yaptığı” ya da değiştiremeyeceği bir davranış gibi görmelerine neden olma, erkek şiddetinin kaynağının toplumsal değil kişisel sorunlara bağlı münferit olaylar olduğu inancını besleme, erkek şiddetinin sistematikliğini ve şiddetin bir suç olduğunu görünmezleştirme işlevleri olduğunu gördük. Ayrıca erkek şiddetini psikolojik sorun olarak ele almanın, şiddetin kadınlar üzerindeki etkisini de karmaşıkleştirdiğini gözlemledik. Bu düşüncenin kadınların yaşadıkları şiddeti hak ettiklerine, kendilerinin suçu olduğunu düşünmelerine neden olduğunu, böyle hissettikçe de şiddeti durdurmaya ya da şiddet uygulayan erkeği dönüştürmeye dair sorumluluk hissettiklerini gördük.

Oysa bizler, yaygın inancın aksine, erkek şiddetinin bir öfke kontrolü sorunu ya da psikolojik bir sorun olmadığını, şiddet uygulayan erkeklerin çok küçük bir oran haricinde herhangi bir psikiyatrik hastalığı ya da klinik durumu olmadığını biliyoruz. Şiddet uygulayan erkekler genellikle kadınların en yakınında, gündelik hayatın içinde, sosyal hayatta yanı başında olan erkeklerdir. Erkek şiddetinin kaynağı toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı güç eşitsizliğidir. Bu eşitsizliğin yarattığı ayrıcalıklar ve iktidar alanı erkek şiddetini yaratır. Şiddet uygulamanın kendisi seçimli bir davranış hatta düşünce biçimidir. Bu iktidar alanından beslenen düşünceyle erkekler öfkelerini kontrol etme gereği görmezler, şiddet uygulamayı meşru olarak görürler. Sistemik erkek şiddetinin amacı kadınları kontrol etmek, cezalandırmak, onların üzerinde güç göstermektir. Dolayısıyla şiddet uygulamak öfke kontrolü becerisinin yoksunluğuna ya da psikolojik bir soruna işaret etmez. Dolayısıyla erkekler öfkelerini kontrol edemedikleri için değil öfkelerini kontrol etmeye gerek görmedikleri için kadınları kontrol etmek amacıyla şiddet uygularlar. Bu sebeplerle şiddet davranışının sonlanması erkeklerin öncelikle şiddet davranışını kabul etmelerini, kendi üzerlerine düşünmelerini ve ayrıcalıklarını fark etmelerini gerektirir. Şiddet davranışının dönüşümü ancak toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı bu iktidarla yüzleşmekle ve sorumluluk almakla mümkün olur. Bu nedenle erkeklerin yaptırımlar aracılığıyla zorla dahil edildiği bir takım müdahale, “rehabilitasyon” programları, öfke kontrolü eğitimleri işlevli olamaz.

Kadınların Şiddetten Uzaklaşmak İçin İhtiyaç Duydukları Destekler

Kadınlar yaşadıkları şiddetten kaçmak için bizi aradıklarında çeşitli ihtiyaçlarını ve taleplerini de dile getirebiliyorlar. Her kadın yaşadıklarının biricikliği ile farklı farklı desteklere ihtiyaç duyabiliyor. Mor Çatı dayanışma merkezinde yürüttüğümüz sosyal çalışmada hem kadınların taleplerini dinliyor hem de onlar için önemli olabilecek destekleri edindiğimiz deneyimler doğrultusunda işaret ediyoruz. 2021 yılında da kadınlar yine en çok yaşadıklarını paylaşmak ve sosyal ve hukuki hakları konusunda bilgi edinmek, hukuki anlamda desteklenmek için Mor Çatı'ya ulaştılar.

2021 yılında görüştüğümüz kadınlardan gelen talepler:

Tüm bunların yanı sıra kadınlar Mor Çatı'yı kendilerine ev ve iş bulunması konusunda destek olunması, kürtaj konusunda yönlendirme, çocukları için okul ya da kreş bulunması, tıbbi yardım talebi ile de arayabiliyorlar. Kadınlar ya bu talep ve ihtiyaçlarını nereden karşılayabileceklerini bilemedikleri için ya da Mor Çatı'yı aramadan önce birçok destek mekanizmasını deneyip destek alamadıkları, caydırıcı, baştan savma, yanlış bilgilerle karşılaştıkları için bizi arıyorlar. Mor Çatı'yı arayan kadınlarla talepleri ve ihtiyaçlarını bütüncül bir şekilde anlayabilmek ve uygun yönlendirmeleri yapabilmek için sosyal çalışma yürütülmüş bu sayede kendilerine sosyal destek sağlanmıştır. İhtiyaç ve talep doğrultusunda Mor Çatı gönüllüsü avukatlar tarafından danışmanlık desteği verilmiş ve kadınlar uzun vadeli ve sürdürülebilir destek alabilecekleri Baro'ların Adli Yardım Birimleri gibi kurumlara yönlendirilmiştir. Yine ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda kadınlar psikolojik ve psikiyatrik destekler için Mor Çatı gönüllüsü ruh sağlığı profesyonelleriyle görüşmüşlerdir.

lerinden destek almış ve/veya hastane ve belediyelerin psikolojik destek birimleri gibi kurumlara yönlendirilmiştir. Ayrıca çocuklarına dair taleplerinde ilgili kurumlara yönlendirilmişlerdir. Kadınlar Mor Çatı gönüllüsü profesyonellerden ücretsiz destek aldılar. Pandeminin etkisinin devam etmesiyle bu destekler yoğunlukla çevrimiçi platformlarda gerçekleşti.

Maruz kaldıkları şiddet kadınların ruhsal ve fizyolojik sağlıklarını etkileyebiliyor, bu bağlamda erkek şiddeti kadınların günlük hayatlarını devam ettirme becerilerini ellerinden alabiliyor. Şiddetin etkileri ile kadınlar ruh sağlığı sorunları ve somatik bozukluklar yaşayıp çocuk bakımı gibi konularda zorlanabiliyor. Bu zorlanmalar kadınların şiddet ortamından uzaklaşırken getirdikleri ihtiyaç ve taleplerini şekillendirebiliyor. Bu bağlamda kadınların ekonomik destek ve yardım taleplerinin olduğunu görüyoruz. Pandemi sebebiyle işsizlik, ekonomik kriz ve enflasyon, temel ihtiyaç ve konut giderlerindeki büyük artışlarla birlikte kadınların anlatımlarında sosyal yardımlara dair taleplerin yoğunlaştığını söylemek mümkün. Öyle ki, mevcut ekonomik koşullarda kimi kadınlar maruz kaldıkları şiddeti değil sadece maddi destek ve sosyal yardım ihtiyacını paylaşmak için aradılar. Sağlık, konut ve eğitim giderlerini karşılamakta zorlandıklarını, kendi sosyal kaynaklarının bunun için yeterli olmadığını ifade ettiler. Bunun yanı sıra şiddetin kadınların sağlıkları ve kaynakları üzerindeki etkisinin mevcut mekanizmalar açısından bir engel olarak tanımlanmadığını görüyoruz. Bu durum kadınların sosyal yardımlardan yararlanmasının önüne geçebilirken bazen aldıkları yardımlar hayatlarını özgürce kurmalarının önünde bir sorun teşkil edebiliyor. Çocuğu olmayan ya da çocukları yetişkin olan kadınların ise çeşitli sosyal destek mekanizmalarından faydalanmadığını, kendilerine ise başka alternatif sunulmadığını görüyoruz. Ayrıca ailelerinin yanında kalan kadınlar için, eğer hanede sigortalı çalışan biri varsa, bunun bir bütün olarak değerlendirildiğine, kadınların aileden barınma dışında destek alamazken eve giren ekonomik kaynaktan faydalanıyor gibi değerlendirilmesinden ötürü sosyal destek mekanizmalarına başvurularının değerlendirilmediğine tanıklık ettik. 2021 yılında yayınladığımız Erkek Şiddetiyle Mücadelede Koordinasyona İlişkin İzleme Raporu'nda² anlattığımız gibi, şiddetten uzaklaşırken kadınlara verilen desteklerde kadınların özellikli ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, kadınların bircik ihtiyaçlarına göre bu desteklerin düzenlemesi ve kadının ailesinden ayrı bir birey olarak değerlendirilmesinin önemini bir kez daha görüyoruz.

2 Erkek Şiddetiyle Mücadelede Koordinasyona İlişkin İzleme Raporu <https://morcati.org.tr/izleme-raporlari/erkek-siddetile-mucadelede-koordinasyona-iliskin-izleme-raporu/>

Şiddetin etkileri gözetilerek, kadınlar kendilerini toparlayana kadar geçici ve yeterli miktarlarda maddi destek alabilmesi, çocuğu olmayan ya da yetişkin çocuğu olan kadınlar için bu desteklerin sunulması gereklidir.

Dayanışma Merkezinde Çocuk-Ergen Çalışması

Mor Çatı'ya başvuran kadınların deneyimleri, kadınların ve çocuklarının şiddetten uzaklaşmaya çalışırken nelere ihtiyaç duyduklarını ve hangi engellerle karşılaştıklarını ya da ev içi şiddetin çocuklar üzerindeki etkisini görmemizi sağlar. Çocuklar doğrudan şiddete maruz kalabildikleri gibi annelerinin gördüğü şiddete tanıklık etmenin de etkilerini yaşarlar. Bu doğrultuda Mor Çatı'nın dayanışma merkezinde şiddete maruz kalan çocuklarla da çalışma yürütülür. Anneleri Mor Çatı'dan destek alan veya güvendiği gibi yetişkinle başvuruda bulunan çocuklarla birebir yürütülen çalışmanın yanı sıra, şiddete maruz kalan kadınların kendi çocukluklarında aileden gelen şiddete dair deneyimleri de sıklıkla ortaya çıkan ve çalışmamızda ele aldığımız bir olgu.

2021 yılında dayanışma merkezinde 32 defa çocuklarla doğrudan görüşme yapıldı. Bunun haricinde de çocuklarının şiddet ya da istismar yaşadığı durumlar için arayan kadınlarla da dayanışma kurduk. Bu doğrultuda kadınların çoğunlukla kreş desteği ve çocukları için psikolojik destek talep edebildiğini gördük.

Şiddetin çocuklar üzerinde davranışsal ve duygusal birçok etkisi olmaktadır.³ Kadınlar, zaman zaman şiddetin çocukları üzerindeki etkilerini göerek, bu etkilere karşı ne şekillerde desteklere erişebileceklerine dair bilgi almak üzere de dayanışma merkezine başvurmuşlardır. Şiddetten uzaklaşma sürecinde kadınlar bir yandan şiddetin kendi üzerlerindeki etkisine bakarak o etkiyle baş etmenin alanlarını üretmeye çalışırken diğer yandan şiddetin çocukları üzerindeki etkileriyle de başa çıkmak için kaynak üretmeye çalışıyorlar. Şiddetten uzak bir yaşam kurmaya çalışırken bu durum kadınların yaşamlarını kurma sürecinde sıkışıklığa yol açabiliyor. Diğer yandan çocukların temel ihtiyaçlarıyla ilgilenmek gerekliliği nedeniyle 12 yaşından küçük çocuğun olduğu ve çocuğuna bakacak kimsenin olmadığı durumlarda kadınlar ekonomik kaynaklar üretmekte güçlük çekebiliyor. Kimi durumlarda okulların sabahçı-öğlenci şeklinde ikili eğitimde olma-

3 Bu konuyla ilgili detayları ve Mor Çatı olarak deneyimimize 2022 yılında yazmış olduğumuz "Türkiye'de Erkek Şiddetinin ve Erkek Şiddetiyle Mücadele Mekanizmalarının Çocuk Haklarına Etkisi" adlı gölge raporundan erişebilirsiniz:
<https://morcati.org.tr/izleme-raporlari/turkiyede-erkek-siddetinin-ve-erkek-siddetiyle-mucadele-mekanizmalarinin-cocuk-haklarina-etkisi-raporu/>

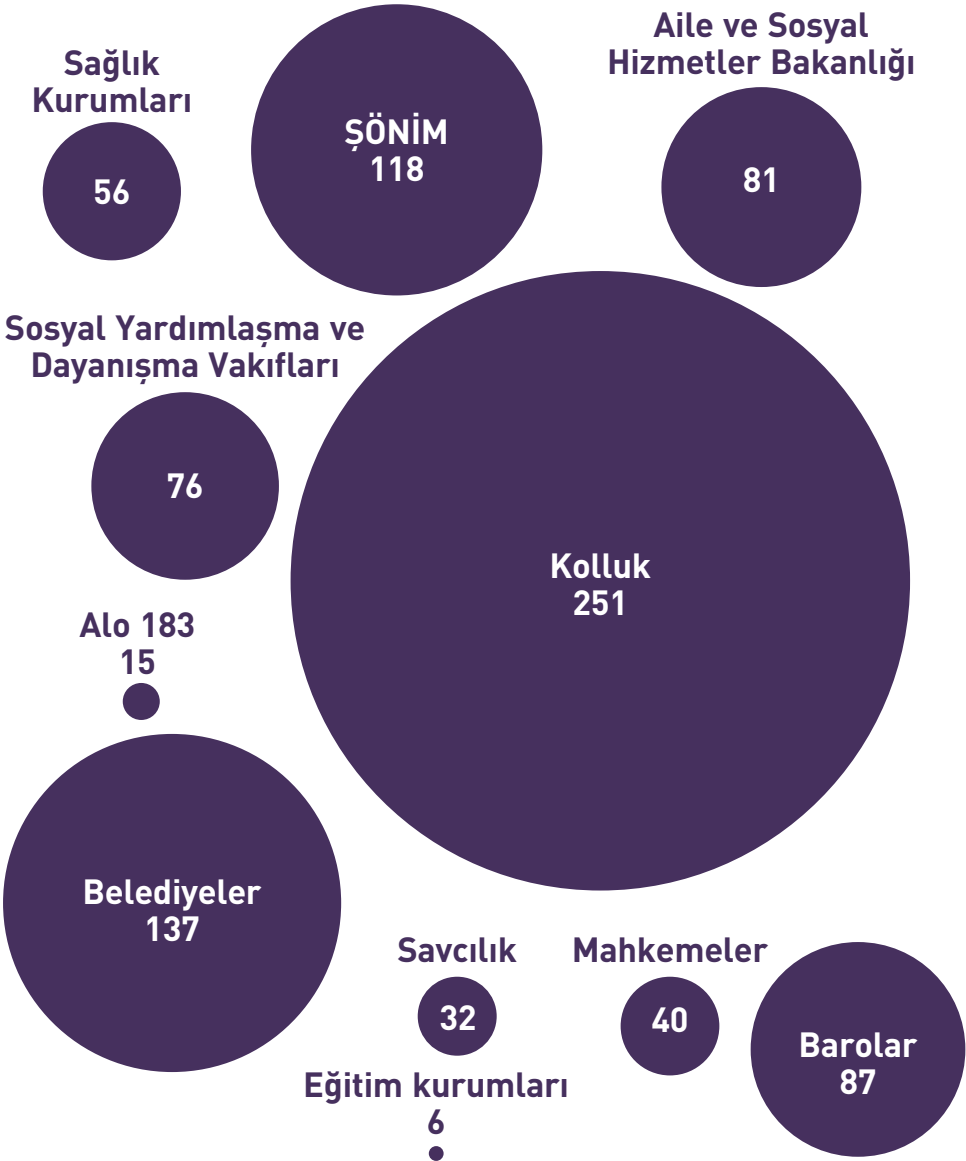
Bir kadınla birden fazla kez görüşme yaptığımızdan her seferinde başka talepler gelebiliyor. Bu durumda 2021 yılı içinde dayanışma merkezine gelen tüm taleplere baktığımızda:

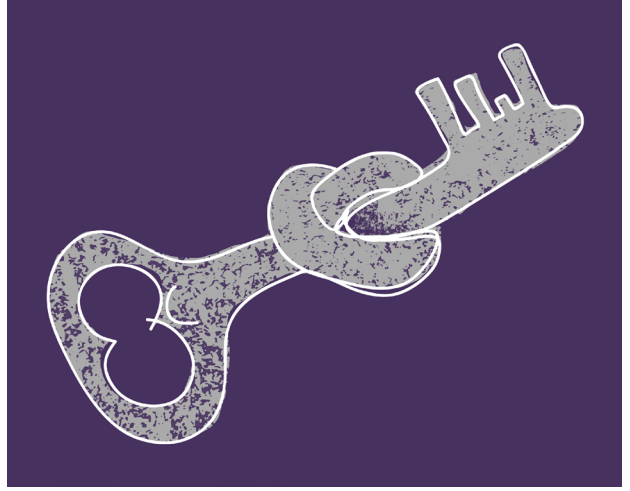
sı ve çocukların gündüz okuldan erken ayrılması, kadınların şiddet uygulayandan kaçarken konum değiştirmiş olması ve sosyal ağlarının henüz oluşmamış olması, aile ya da arkadaşlardan destek alamıyor olması, okul öncesi ya da okul çağındaki çocuklar için bakım desteği alamıyor olması kadınların çalışmasını zorlaştırırken kadınların şiddetten uzak ve sürdürülebilir bir yaşam kurma olanakları kısıtlanmış oluyor.

Kadına Yönelik Şiddeti Önlemekle Yükümlü Kurumlardan Talep Edilen Destekler

Kadınlar şiddetin ardından pek çok kuruma başvuru yaparak çeşitli destekler talep ediyor, şiddet sonrası ihtiyaç duydukları mekanizmalara erişmeye çalışıyorlar. Bu yıl geçen yıla oranla daha çok kadının Mor Çatı'ya ulaşmadan önce ŞÖNİM, kolluk kuvvetleri, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) gibi kurumlara başvuru yaptığını gözlemledik. Her kadın sosyo-ekonomik durumu, ailesinden ve sosyal çevresinden gördüğü destek, çevresel koşulları, çocuğu olup olmaması, çocuklar için ihtiyaç duyduğu bakım

desteği gibi değişken-ler nedeniyle birbirinden farklı kaynaklara ihtiyaç duyuyor. Bu durum kadınların ve varsa beraberinde çocukların şiddetten uzak bir yaşam kurabilmesi için uygun hizmetlerin ilgili kurumlarca karşı- lanmasını gerektiriyor. İstanbul Sözleşmesi de bu noktada sadece hukuksal bir zemin

sunmuyor kadınların ihtiyaç duyduğu destek sistemlerinin işlevselliğine, bütüncül politikaların önemine işaret ediyordu. şiddet sırasında ya da sonrasında ulaşılan mekanizmaların özellikle akut durumda hızlı yanıtlar vermesinin kadınların ilerleyen zamanda atacakları adımı olumlu yönde etkilediğini, eksik ve yanlış bilgilendirilmek, caydırıcı sözlere maruz kalmak, cinsiyetci yaklaşımlarla karşılaşmanın ise kadınların maruz kaldıkları şiddeti anlatmasını ve destek istemesini zorlaştıran bir etki yarattığını gözlemledik. Dayanışma kurduğumuz pek çok kadın bu gibi mekanizmalara başvururken yaşadıkları şiddetin artacağına ya da bir sonuç alamayacağına dair endişe duyduğunu paylaştı.

Kadınların, savcılık, baro, adli yardım gibi adli mekanizmalara suçu şikayet etme, dava açma, tedbir kararı talep etme, hukuki bilgi alma amacıyla yaptıkları başvurularda en sık karşılaştıkları kötü uygulamalar, yeterince dinlenmemeleri ve bilgilendirilmemeleri, anlattıklarının dikkate alınmaması, uzun süre beklemek zorunda bırakılmaları, yaşadıkları şiddetin küçük ve önemsiz görülmesi ve baştan savar bir yaklaşımla karşı karşıya kalmalarıydı.

Baroyu aradığında ana dilinde görüşme yapamamak, 6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbirler konusunda eksik/yanlış bilgi verilmesi, savcılık tarafından "sana zarar vermeden uzaklaştırma kararı çıkaramayız" denmesi, ancak darp raporu almasının ardından sığınağa yönlendirilebileceğinin söylenmesi, gizlilik kararı olan kadınlardan ısrarla ikamet kağıdının istenmesi, özel ya da adli yardım avukatlarıyla yeterince iletişim kuramamak, 6284 sayılı Kanun'a ilişkin yeterince bilgi verilmemesi ve kadınların talep

ettiği koruyucu-önleyici tedbir kararlarının avukatları tarafından yeterince takip edilmemesi adli birimlerdeki diğer problemlerden di.

81 ilde bulunan ŞÖNİM'ler şiddetle mücadele amacıyla oluşturulan en temel mekanizmayken pek çok farklı şehirde ŞÖNİM'lerin işlevsel bir çalışma yürütmediğini görüyoruz. Kadınların ihtiyaçlarına uygun sosyal desteklere erişiminin önünün açılmadığını, koruma kararı için başvurulabilecek tek mekanizmanın kolluk gibi gösterildiğini, yalnızca sığınakta kaldığı süre içerisinde sosyal çalışmanın mümkün olduğu, sığınak dışında yaşamını sürdürürken bütüncül bir bakış açısından yoksun, koordinasyonsuz ve ihtiyaca yanıt vermekten uzak bir sosyal çalışmayla karşılaştığını görüyoruz. Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede özellikli sosyal hizmet sunulmuyor ve biz bunun eksikliğini kadınların yaşamlarında birebir görüyoruz. Sığınakların gün geçtikçe işlevsizleşmesi ve koşulların kadınları zorlaması nedeniyle kadınların, sığınaktan ayrılırken de hiç güçlenmeden şiddet gördüğü ortama geri dönmek zorunda hissettiği durumlarla karşılaştık. ŞÖNİM'ler hali hazırda önleyici uygulamalar ve izlemenin bütüncül şekilde ilerleyeceği bir mekanizma olmaktan uzak şekilde çalışırken pandemiyle birlikte olası her durumda ilk başvuru mekanizması olarak kolluğun gösterilmeye başlandığını gördük. İstanbul Sözleşmesi'nin iptaliyle birlikte ise uygulamada kolluk ve bazı resmi kurumlarda 6284 sayılı Kanun yokmuş gibi davranıldığına şahit olduk. Bu durum kadınlarda bir güvensizlik ve endişe yaratıyor. Kadınların şiddete maruz kaldığında kolluğa gitmeyi reddetmesi, başvuru yaptığında karşılık bulamayacağını düşünmesi sık karşılaştığımız durumlardan. 6284 sayılı Kanun kapsamındaki hakları tekrar tekrar konuşmamız ve bunları nasıl talep edebileceğini, ısrarcı olmak gerektiğini, bunun bir vatandaş olarak da temel hakkımız olduğunu görüşmelerimizde vurgulamamız ardından yapılan başvurularda olumlu bir karşılık bulduğumuzu fark ettik. Dayanışma merkezinde her kadının biricik olduğu, saygın biri olarak dinlenmeye hakkı olduğu ve yaşamımız için mücadele etmemizin de bizi güçlendirdiği yaklaşımını kadınlarla birlikte kurmanın, sonrasında kolluğa ya da diğer mekanizmalara yapılan başvurularda karşılaşılan caydırıcı yaklaşım karşısında kadınların haklarında ısrarcı ve talepkar olmasına olanak sağladığına tanıklık ettik.

Kadınların yaptığı başvurularda kurumlarda karşılaştığı bazı kötü uygulamalar şu şekildeydi;

- Bir kadın babası polisle irtibat halinde olduğu için kaldığı sığınanın yerinin öğrenildiğini ve bu nedenle sığınaktan çıkış yapmak zorunda bırakıldığını,

- Uzaklaştırma kararı olan kocası sürekli eve gelerek kapılara camlara zarar verdiği için polis çağıran bir kadın polisin kendisine “Sarhoş adamı idare edemiyor musun” dediğini,
- Bir şehirde ŞÖNİM’le görüşüp sığınak talep eden bir kadın kendisine “Biz sadece güvenlikle ilgilenebiliriz başka şehre göndermek, çocukların okulu na bir şey yapmak gibi bir imkanımız yok” dediğini,
- Evlenmemiş ve gebe bir kadın çeşitli destekler ve evlatlık işlemleri için SHM’ye yaptığı başvuruda yargılayıcı ve suçlayıcı bir yaklaşımla ve “Üzülmeceksin” söylemleriyle karşılaştığını,
- Kaymakamlıktan 3 ayda bir 300 lira ekonomik destek alan ve güncel koşullarda bu miktarın mutfak ihtiyaçlarına dahi yetmemesi nedeniyle SYDV’ye tekrar başvuru yapan bir kadın kendisine “Zaten sana yardımcı olduk devlete sırtınızı dayamayın çalışın zaten devlet yaptığını yapıyor” dediğini,
- Bir kadın SYDV ile olan görüşmesinde “Eşi vefat etmeyenlere yardım yapılmıyor” dediğini,
- Pek çok kadın gizlilik kararı olduğu için kaymakamlık, belediye, sağlık hizmetleri, okul kaydı ya da sosyal hizmet merkezlerinden çeşitli desteklere başvuru dahi yapılamadığı, ikametiniz görünmüyor denilerek doğrudan reddedildiğini,
- Bir kadın cinsel saldırıdan 2 gün sonra kolluğa başvuru yaptığında “Bir şey kalmamıştır” denilerek sağlık muayenesine götürülmediğini,
- Bir kadının kocasına karşı uzaklaştırma aldığı ve şiddet uygulayanın bu kararı ihlal etmesi üzerine bildirimde bulunduğu polisin “Adam tutun dövdürün” dediğini,
- Bir kadın sığınak talebiyle kolluğa başvurduğunda yalnızca 99 ile başlayan kimliğine bakılarak yabancı olduğu için sığınağa alınamayacağı ve bu yüzden yönlendirme yapamayacaklarının söylendiğini,
- Kolluğa yapılan bir başvuruda polisin 5 dakikalık mesafedeyken ancak 1 saat sonra geldiği, başvuru esnasında kadının özellikle kendisinin aradığının belirtilmesini istemediği halde “Kızınız aradı” denilerek durumun açığa çıkarıldığı, yine aynı karakolda “O senin baban” denilerek kadının şikayet etmemesi yönünde baskı yapıldığını,
- Bir kadın psikolojik destek için ŞÖNİM’i aradığında ŞÖNİM’in ancak 1 haf-

ta sonra dönüş yaparak yazılı başvuru istediğini, ŞÖNİM'deki psikologun "Sizi 16.30'da arayacağım" demesi üzerine "Aramayın kocam gelir" demesine rağmen arayarak kendisini zor durumda bıraktıklarını,

- Babası, abisi ve yengesi tarafından şiddete maruz kalan ve babası da polis olan bir kadın şiddet sonrası polis çağırdığında gelen polislerin şikayetini almadığını, "Yarın tekrardan yaparsın yarın olduğunda daha farklı düşüneceksin bak gör" diyerek caydırıcı davrandıklarını paylaştı.
- Bir kadının uzaklaştırma kararı için karakola yaptığı başvuru dikkate alınmadığı için aynı koluğu aradığımızda "Sabahtan beri uzaklaştırma kararı verdim bir ton, ben nereden bileyim kimin ne sorun yaşadığını" denilerek geri çevrildik.

Tüm bu caydırıcı bilgiler ve cinsiyetçi söylemlerin, eksik ya da yanlış bilgilendirilmenin, göz korkutma, hakaret ve aşağılama içeren davranışların en sık karşılaştığımız kötü uygulamalar olduğunu söyleyebiliriz. Kadınların karşılaştığı kötü muameleye kurumlar arası koordinasyonun olmaması da eklendiğinde şiddetten uzaklaşabilmek için ihtiyaç duyulan bütüncül desteklere erişimin giderek zorlaştığını görüyoruz. Diğer yandan bu koordinasyonsuzluk kadınların farklı kurumlardan eş zamanlı şekilde desteğe erişimini engelliyor. Yukarıda bahsi geçen yaklaşımlar kadınların yaşadıklarını anlatabilmelerini zorlaştırıyor, onları tekrar tekrar başvuru yapmak durumunda bırakıyor. Bu durum farklı kurumlara gidip gelmek konusunda hem maddi olarak masrafa hem de fiziksel ve ruhsal yorgunluğa neden oluyor. Bir kadının görüşmemizde "Zaten ben devlet tarafından desteklenseydim size ulaşmazdım" demesi aslında kadınların bu kurumlara ulaştıklarında gereken yaklaşımı göremediklerinin özeti niteliğinde. Başvuran kadınların ihtiyaçlarına dair herhangi bir kurumla görüşmek istediğimizde Mor Çatı gönüllüleri olarak bizler de aynı zorlukları yaşıyoruz. Aramalarımızın başka yere yönlendirilmesi, aynı kurum içerisindeki ilgili kişinin kim olduğunun bilinmemesi, biliniyorsa da ona erişene kadar uzun süre beklemek, ulaşabildiğimizdeyse yeterli bilgi alamamak ve baştan savar bir tutumla karşılaşmak en sık yaşadığımız sorunlardan.

İyi Örnekler

- ŞÖNİM'e başvuran bir kadın şehir değiştirmeden önce ŞÖNİM ve diğer kurumlarla yaşadıklarını paylaştığında "Nasıl yardımcı olmazlar" denilerek dosyalarının getirildiğini, diğer kurumlarla görüşmelerinin sağlanması konusunda destekleyici davranıldığını,

- Akut bir durum yaşayan bir kadın, baroya yaptığı başvuruda ileri tarihe atılmadan hemen ertesi güne randevu verilerek avukat atamasının da hızla yapıldığını,
- İşe başlama sürecinde çocukları için desteğe ihtiyaç duyan bir kadın belediyeye yaptığı başvuruda iki çocuğu için hızlı şekilde kreş desteğinin sağlandığını,
- Kreş desteği için Sosyal Hizmet Merkezi'ne başvuru yapan bir kadın gizlilik ve güvenlik ihtiyacı gözetilerek yaşadığı yerde bulunan alternatif kurumların bilgisinin kendisi ile paylaşıldığını, ulaşım ve gizlilik bakımından uygun bulunduğu kreşe çocuklarının kaydını yaptırabildiğini,
- Kolluğa başvuru yapan bir kadın uzaklaştırma kararı, 6284 sayılı Kanun tedbirleri konusunda ayrıntılı bilgi verilerek sığınak talep edebileceğinin de anlatıldığını,
- Jandarmaya başvuru yapan bir kadın, aldığı darp raporu ve 3 aylık uzaklaştırma kararını elinde bulundurmasının önemli olduğu, bunlarla ilerleyen süreçte tazminat davası da açma hakkı olduğu konusunda bilgi verildiğini,
- Bir büyükşehir belediyesine yönlendirdiğimiz bir kadın kapanmalar nedeniyle verilen randevuya gidememesi üzerine durumunu sormak için arandığını, koşulları gözetilerek görüşme için belediyenin evine gelerek görüşme gerçekleştirdiğini paylaştı.
- Bir büyükşehir belediyesi sığınağında kalmakta olan bir kadın "Sığınaklar kötü diyerek korkutuyorlar bizi. Sizi aramasaydım burayı bulmayacaktım ama burada çok güzel imkanlar var" diyerek iyi giden bir sığınak çalışmasına dair bilgi verdi.
- Sığınaktan ayrılan ve gizlilik kararı sürmekte olan bir kadının, yükseköğretim kurumları tarafından yurt ve okul değişikliği sağlanması konusunda desteklendiği iyi örneklerle de karşılaştık.

Çocuğuyla birlikte bir süre sığınakta kalan ancak fiziksel koşulların zorlayıcılığı nedeniyle sığınaktan ihtiyaç duyduğundan daha kısa sürede ayrılan bir kadın sığınakta kaldığı süreçte sosyal çalışmacısıyla yaptığı görüşmelerde şiddet döngüsüne dair konuşabildiğini aktardı. “Şiddet döngüsü dipsiz bir kuyu. Severek evlendik, hamilelikti oydu buydu derken hep böyle böyle devam etti ama artık hayır diyorum tepki veriyorum. 10 yıldır duymadıklarını benden duyuyor” diyerek aslında oradaki çalışmanın kendi duygularını ve yaşadıklarını anlamak konusunda iyi geldiği, şiddet döngüsünü fark ederek güçlenerek ayrıldığı yönünde bir paylaşımı oldu.

Hem kadınların deneyiminden hem de kurumlarla iletişimimizden biliyoruz ki bu iyi uygulamalar kadınların yaşamlarını kurmalarında büyük rol oynuyor. “İyi örnek” olanak sıraladığımız çoğu durumun aslında bu kurumların yönetmelikleri ve sorumlulukları gereği yapmakla yükümlü oldukları, yapmaya yetki sahibi oldukları uygulamalar olduğunu biliyoruz. Pek çok kadın karşılaştığı olumlu yaklaşım sayesinde ilerleyen süreçte başka planlar yapmak, kendi sınırlarını da zorlayarak yeni hedefler belirlemek, yaşadıklarını utanç, endişe, kaygı, suçluluk ya da korku yaşamadan anlatmak konusunda cesaret buluyor. Sadece ekonomik olarak desteklenmek değil, doğru bilgiye erişmesine olanak sağlamak, acele ettirilmeden, yargılanmadan, suçlanmadan dinlenmek kadınları doğrudan etkiliyor.

MOR ÇATI SIĞINAĞI

Siğınaklar, erkek şiddetine maruz kalan kadınların çocuklarıyla birlikte kalabilecekleri, şiddetten uzak ve bağımsız bir yaşam kurmak için ihtiyaç duydukları sosyal, psikolojik, hukuki vb. destekleri alabilecekleri yerlerdir. Ayrıca siğınaklar, kadınların şiddetten uzaklaşıp ihtiyaç duydukları desteklere erişebilecekleri yerler olduğu kadar kadınların kadın olmalarından ötürü yaşadıkları şiddetle mücadelede dayanışma içinde olabilecekleri yerlerdir.

2009 yılında açılan, 18 yatak kapasiteli Mor Çatı Siğınağı, 2021 yılında destekçilerimiz sayesinde yeni siğınak binası alınarak, daha fazla kapasiteli, feminist ilkelerimizle uyumlu olarak standartları daha çok karşılayabilen, erişilebilir ve kapsayıcı bir hale getirildi. 2021 Ağustos ayı itibariyle siğınak faaliyetleri 25 yatak kapasitesi ile sürüyor.

Mor Çatı Siğınağının iyileştirilmesi sürecinde siğınaktan destek alan kadınların süreçlerinde kolaylaştırıcı olabilmesi açısından Kaymakamlık, belediyeler ve ilgili kamu kurumları ile görüşmeler yapıldı. Çocukların okul erişiminde aksama olmaması, yeni nakil oldukları okulda gizlilikleri açısından sorunlar yaşamamaları adına okul müdürleri ile yapılan görüşmelerde 6284 sayılı Kanun'dan, gizlilik kararına dair süreçlerden bahsedildi ve buna göre yönlendirmeler yapıldı.

Mor Çatı, Ocak – Aralık 2021'de 2020'den itibaren destek alan 3 kadının yanı sıra, 2021'de siğınak kabulü yapılan 18 kadın, 1 ergen ve 7 çocuk olmak üzere toplamda 29 kişiye siğınak desteği verildi. Mor Çatı'da siğınak kabulü yapılırken ve gerekli destekler sağlanırken kadınlar arasında yaş, dil, din, cinsel yönelim, etnik köken, yasal statü ayrımı yapılmadı. 2021'de siğınağa gelen kadınların yaşları 18 - 48 arasında değişirken, çocukları ise 2 - 14 yaş arasında değişkenlik gösterdi.

Anneleri ile gelen 0-18 yaş arasındaki oğlan çocukları da yaş sınırı olmaksızın Mor Çatı siğınağında kalabiliyor. 18 yaşına kadar herkesin çocuk olduğu ilkesi ile hareket ediliyor. Devlet ve belediye siğınaklarında ise 12 yaş altındaki oğlan çocuklarının anneleri beraber siğınağa kabul edilmiyor olmaları, çocuklarını bırakmak istemeyen kadınların siğınağa gidememesine neden oluyor.

Mor Çatı siğınağına gelen kadınlar için standart bir kalış süresi koyulmuyor bu sebeple kadınların siğınakta kalma süreleri, kaynakları, koşulları ve hedefleri doğrultusunda değişkenlik gösterdi.

Mor Çatı Sığınağında kalan kadınların 2'si ilkokul, 1'i lisede okuldan alınmış olmak üzere 9'u ortaokul, 1'i üniversite öğrencisi, 3'ü üniversite terk olmak üzere 10'u lise mezunu, 1'i üniversite mezunuydu.

Kadınların Mor Çatı Sığınağına Başvurma Nedenleri ve Maruz Kaldıkları Şiddet Biçimleri

- 15 kadın evlilikleri içerisinde kocaları tarafından fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz bırakıldığını, bu kadınlardan 4 tanesi fiziksel şiddetin yaralanma boyutunda olduğunu,
- 8 kadın evlilikleri içerisinde kocaları tarafından cinsel şiddete maruz bırakıldığını,
- 6 kadın aileleri içinde baba ve/veya erkek kardeşleri tarafından maruz kaldıkları şiddet dolayısıyla sığınağa başvurduğunu,
- 5 kadın çocuk yaşta ailesi tarafından zorla evlendirildiğini ve sonra bu kişinin psikolojik ve fiziksel şiddetine maruz kaldığını,
- Göçmen bir kadın yıllar boyunca kocasının fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddetine maruz bırakıldığını, izole edildiğini, bir başka kadın evlendiği gün itibarıyla kocası ve ailesi tarafından uzun yıllar boyunca evde izole edildiğini ve dışarıya yalnız çıkamadığını, 2 kadın erkek kardeşleri tarafından eğitim hakkından yoksun bırakılma ve fiziksel şiddet nedeniyle evden ayrıldığını, 1 kadın abisinin baskıları ve psikolojik şiddeti sebebiyle başka bir akrabasının yanına yerleştiğini,
- 4 kadın ailelerinde yaşadıkları şiddetten kaçmak için evliliği seçmek zorunda kaldıklarını, 1 kadın ailesinin bekaret baskısı sebebiyle istemediği halde sevgilisiyle evlenmek zorunda kaldığını paylaştı. Bu 5 kadın da evlilikleri boyunca kocalarında psikolojik, fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddete maruz bırakıldıklarını aktardılar.

Önceki senelerde olduğu gibi kadınlarla sığınağa geldiklerinde yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda birçok kadının yukarıda sayılan sebeplerle sığınağa kabul edilseler de başka kişilerden de çeşitli şiddet biçimlerine maruz kaldıkları anlaşıldı. Örneğin 2021 yılında sığınakta kalan kadınlardan 2'si çocukken cinsel istismara; 15'i ise kendi aileleri ya da akrabaları, eşinin ailesi ya da akrabaları tarafından fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz bırakıldıklarını paylaştılar.

Kadınların Deneyimleri

Raporun bu bölümünde; 2021 yılında sığınakta kalan ve yukarıda yaşadıkları şiddet biçimlerine değindiğimiz kadınların ve çocukların deneyimlerine odaklanacağız. Sığınakta kalan kadınlar ve çocuklarıyla yürütülen sosyal çalışma, Mor Çatı'ya başvurma nedenleri olan şiddetin yanında maruz kaldıkları diğer şiddet biçimlerine dair ayrıntılı bilgi edinmemize olanak tanıyor.

Fiziksel Şiddet

Erkeklerin uyguladığı fiziksel şiddet sonucu kadınların hayati risk ve ciddi yaralanmalara maruz kaldıkları ya da bedenlerinde kalıcı izler taşıdıkları anlaşıldı. Erkekler dayağın yanı sıra saç seçme, tokat atma, saçından sürüklenme, vücuda cisimle vurma, eşya fırlatma, boğma/boğmaya çalışma, üzerine yürüme, bıçak çekme, bıçaklama, ıssız yerlere götürerek darp etme, balkondan sarkıtarak ölümlle tehdit etme, kafasına silah dayama, ellerini ayaklarını bağlayarak işkence etme, izole etme gibi yöntemlerle kadınlara zarar verdiler.

1 kadın kocası tarafından bıçaklanarak ağır şekilde yaralandığını ve yoğun bakımda yattığını, 1 kadın kocası tarafından ağır şekilde fiziksel şiddet gördüğü için birden fazla kere hastaneye gitmek durumunda kaldığını, 1 kadın eski kocası tarafından ormanlık alanda darp edilerek yaralı şekilde bırakıldığını, 1 kadın kocası tarafından gördüğü sistematik fiziksel şiddet nedeniyle görme yetisini neredeyse kaybettiğini ve vücudunda kronik ağrılara sebep olan kırık oluştuğunu ifade etti.

Fiziksel şiddetin en ciddi boyutu olarak kadınlar şiddet uygulayan erkekler tarafından sık sık ölümlle ya da ailelerine zarar vermekle tehdit edildiklerini, bazen bu tehdidin silah, bıçak gibi araçlarla gerçekleştiğini ve en çok da kadınların ayrılacaklarını, çocuklarını yanlarına almak istediklerini ya da boşanacaklarını ifade ettiklerinde bu tehditlerin arttığını anlattılar.

Kadınların şiddete maruz bırakıldıklarında, bazen bir kuruma başvurdukları görülse de çoğu zaman şiddet uygulayandan korktukları veya işbirliği yapılabacağı ve bulunacakları endişesi ile adli makamlara güvenmedikleri, daha önceki başvurularında kötü muamelelere maruz kaldıkları ve destek alamadıkları için uzun süre herhangi bir sağlık ya da güvenlik kurumuna başvurmadıkları görüldü. Bunun yanı sıra kadınların maruz bırakıldıkları ağır fiziksel şiddet nedeniyle kronik sağlık sorunları yaşadıkları gözlemlendi.

Hamilelik döneminde de kadınlara yönelik fiziksel şiddetin devam ettiği, hamilelik sırasında zor fiziksel koşullarda çalışmak zorunda kaldıkları anlaşıldı.

Şiddet döngüsü içerisinde kadınların ayrılıklardan sonra tekrar eve geri döndüklerinde kocalarının bununla ilgili de şiddet uyguladıkları kadınların anlatılarında görüldü. Özellikle kolluk kuvvetleri, sığınaklar gibi kurumlara başvurduktan sonra tekrar eve geri dönen kadınların hakaret, iftira, suçlama gibi psikolojik şiddetin yanı sıra, ağır darp biçimlerine de maruz kaldıkları anlaşıldı.

Aileden şiddet gören iki genç kadın ders çalışmalarının engellendiğini, üniversite sınavına gizlice hazırlandıklarını, kazandıkları üniversiteye gitmek istediklerinde ise fiziksel şiddete maruz kaldıklarını ve eğitimlerine devam etmeleri engellendiği için evden kaçarak sığınak desteğine başvurduklarını aktardı.

3 kadın sığınak koşullarından, nitelikli bir sosyal çalışma yürütülmemesinden, ihtiyaç duyduğu hukuki, sosyal ve psikolojik desteklere erişemediğinden dolayı tekrar şiddet ortamına geri dönmek durumunda kaldığını, 1 kadın kaldığı sığınağın kocası tarafından bulunması sebebiyle şiddet ortamına geri dönmek durumunda kaldığını ve döndüğünde şiddetin artarak devam ettiğini paylaştı.

Evden ayrıldıktan sonra ailesi destek vermediği için sığınağa başvuran bir kadın, sığınağa gideceğini paylaştığında erkek kardeşinin onu ölümlle tehdit ettiğini aktardı.

Cinsel Şiddet ve Evlilik İçi Tecavüz

Kadınların hane içinde ya da dışındaki erkekler tarafından sıklıkla cinsel şiddete maruz bırakıldığı görüldü. Evlilik içi tecavüz yaşanan en sık durumlardan biri olarak karşımıza çıktı. Ayrıca bazı kadınların evlilik içi tecavüzün yasalar nezdinde bir suç olduğunu düşünmedikleri ve evlilik ilişkisi içerisinde istenen bütün cinsel davranışlara olumlu yanıt verilmesi gerektiği gibi bir yaygın inanış olduğu için bunu öğrendiklerinde şaşırarak görüldü. Öte yandan evlilik içinde cinsel ilişkiye zorlamanın bir suç olduğunu ve hak etmediğini ifade eden kadınlar, bu durumu paylaştıklarında daha yoğun şiddet gördüklerini, psikolojik baskı altında kaldıklarını da belirttiler.

Kadınların, çocuklara şiddet uygulama tehdidiyle cinsel birlikteliğe zorlama, güç kullanarak anal birlikteliğe zorlama, birliktelik sırasında cisim

kullanmaya zorlama, istenmeyen cinsel fantezilere zorlama, regl iken ilişkiye zorlama, doğum kontrol yöntemlerini kullanmasına izin vermeme, istenmeyen gebeliği sonlandırmasına engel olma ve korunmayarak kadını zorla hamile bırakma gibi şiddet biçimlerine maruz kaldıkları anlaşıldı. 2 kadın kocasının tecavüzü üzerine hamile kaldığını, 1 kadın kocasının ondan ayrılmaması için bunu bir cezalandırma yöntemi olarak kullandığını, 1 kadın kocasının kendisine onun malı olduğunu ve hayır deme hakkı bulunmadığını söylediğini, 1 kadın kocasının tecavüze gerekçe olarak kendisini yeterince kadın gibi olmamakla suçladığını ve bunu bir hak olarak gördüğünü paylaştı. 1 kadın kocasının doğum kontrol yöntemlerini kullanmasına izin vermediğini, özellikle hamile kalması için kendisini sürekli doktora götürdüğünü ve doktordan korunmak ile ilgili yardım istememesi konusunda tehdit ettiğini aktardı. 1 kadın uzun süre hamile kalamadığı için hem kocası hem kocasının ailesi tarafından psikolojik ve fiziksel şiddete maruz bırakıldığını paylaştı. 1 kadın küçük çocuğu yanında uyurken kocasının cinsel şiddetine maruz kaldığını aktardı.

Kadınlardan 2 tanesi çocukluk çağında yaşadıkları cinsel istismarı paylaşırken, birçoğu ailesi tarafından çocuk yaşta ya da erken yaşta zorla evlendirilmiş veya evlenmeye zorlanmış olduğunu paylaştı.

Psikolojik ve Dijital Şiddet

Bir diğer şiddet biçimi olarak erkeklerin kadınların özgüvenini kırmaya, kadınları korkmuş, çaresiz hissettirmeye ve kontrol etmeye yönelik olarak psikolojik şiddet uyguladıkları görüldü. Kadınlar özellikle cinsiyetçi küfür ve hakaretlerle bedenlerinin ve cinselliklerinin aşağılandığını, sıklıkla başka kadınlarla kıyaslanarak suçlandıklarını paylaştılar. Cinsiyetçi iş bölümüne uymadıklarında ya da erkeklerin istediği gibi gerçekleştirilmediğinde “Sen nasıl kadınsın?” ve “Sen nasıl annesin?” şeklinde alay, küçük düşürme, aşağılama ve hakaret kadınların anlatılarında sık sık yer aldı.

Erkeklerin kadınları uzun yıllar aldatarak ya da başka birisiyle ilişkisini kadınlara anlatarak onları cezalandırmak gibi yöntemler seçtiği de anlaşıldı. Diğer yandan erkeklerin kadınların kendilerini aldattıklarını iddia ederek onlara psikolojik şiddet ve baskı uyguladıkları da sıklıkla görüldü. 1 kadın kocasının kendisini aldatacağını düşündüğü için işyerine kadar her gün kendisini takip ettiğini, giriş çıkış saatlerine kadar izlediğini paylaştı. Ayrıca kadınlar ayrılmak istedikleri erkekler tarafından kendilerine, ailelerine ve çocuklarına zarar vermekle tehdit edildiklerini sıklıkla dile ge-

tirdiler. Bunlara ek olarak, şiddet uygulayanların kadınları cezalandırma amacıyla odaya hapsetme, evin anahtarını yanına alıp dışarıya çıkmasını engelleme, iletişim araçlarına el koyma, internet erişimini uzaktan kontrol etme bu yolla kadınları yalnızlaştırma gibi yöntemler kullandığı anlaşıldı.

Ailelerinden yaşadıkları şiddet sebebiyle sığınağımıza başvuran genç kadınların da babaları ve erkek kardeşleri tarafından sıklıkla psikolojik şiddete maruz bırakıldıkları anlaşıldı. Genç kadınların aileleri tarafından zorla evlendirmeye çalışma, çalıştırarak gelirine el koyma, eğitim hakkından mahrum bırakma, zorla başını örttürme, fiziksel şiddetle ve ölümlü tehdit etme, hakaret etme, cinsel yöneliminden dolayı izole etme gibi psikolojik şiddet türlerine maruz bırakıldıkları anlaşıldı.

1 kadın kocası hakkında evden uzaklaştırma kararı olmasına rağmen ailesi "Sen evde yalnız kalamazsın" diye baskı yaptığı için eve dönen kocasından şikayetçi olamadığını aktardı.

Evliliklerinde şiddet yaşayan kadınlar şiddet ortamından uzaklaşmak istediklerinde aileleri tarafından da desteklenmeyerek ciddi bir psikolojik şiddet yaşamaktadır. Ailelerin özellikle "Çocuklarını bırak, öyle gel" ya da "Aile içinde böyle şeyler olur, insanlar neler yaşıyor" demeleri kadınların desteksiz ve yalnız hissetmelerine sebep olmakta, çocuklarını şiddet ortamında bırakmak istemedikleri için kadınlarda psikolojik bir baskı yaratmaktadır.

Ailesi tarafından çocuk yaşta evlendirilen bir kadın, ailesinin baskısını "Bana çocuklarını getirme diyorlar çünkü çocuklarım yanımda olmazsa beni yeniden zorla evlendirebilirler. Yalnız kalmamı kabul etmezler." diyerek aktarmıştır.

Özellikle genç kadınlar tarafından dile getirilen bir diğer şiddet türü ise dijital şiddet oldu. Kadınlar sosyal medya hesaplarının partnerleri veya kocaları tarafından sürekli denetlendiğini ve kullanımının yasaklandığını, özellikle ayrılacaklarını bildirdiklerinde mesajlarla tehdit edildiklerini ve cezalandırma amacıyla telefonlarının elinden alındığını paylaştılar.

Yabancı uyruklu bir kadın kocasının internet erişimini uzaktan kontrol edebildiğini, akıllı telefon kullanmasını engellediğini ve evde olmadığı zamanlarda hem evden çıkmasının engellendiğini hem de iletişim kanallarının elinden alınarak yalnızlaştırıldığını paylaştı. Kocasının kadının ülkesine geri dönme çabalarına her defasında engel olduğunu, Türkiye'de kaldığı sürede yeni insanlarla tanışmasına, kültüre entegre olmasına ve dil öğrenmesine engel olduğunu bu nedenle şiddetten uzun yıllar çıkamadığını paylaştı.

Yabancı uyruklu bir başka kadın kocası ve kocasının ailesi tarafından yaşadığı ayrımcılıktan bahsetti. Yabancı olduğu için sıklıkla hem kendisinin hem de oğlunun aşağılayıcı, cinsiyetçi ve ırkçı küfürlere maruz kaldığını paylaştı.

Boşanma/Ayrılma Süreci

2021 yılında da erkeklerin boşanma/ayrılma sürecinde olduklarında kadınlara birçok şekilde psikolojik şiddet uyguladığı görüldü. Bu durumun en yaygın olarak çocukların velayetleri konusunda yaşandığı gözlemlendi. Evlilik boyunca çocukların bakımı, duygusal ve fiziksel ihtiyaçları anlamında hiçbir sorumluluk almayan erkeklerin yalnızca kadınları yıldırmak, onların üzerinde baskı kurmak ve kontrol ilişkisini sürdürmek için ısrarla çocuklarının velayetlerini istediği görüldü. Bu da boşanma davalarının çekişmeli devam etmesine ve çok uzun sürmesine neden oldu. Kadınların bu süreçlerde psikolojik olarak çok fazla yıprandıkları gözlemlendi. Boşanma davası sürecinde olan bir kadının kocasının davayı kadının başka bir adamla kaçtığını, kendisini aldattığını ve sığınakta kaldığına inanmadığını iddia ederek geri çektiği görüldü. Açılan davalarda önce anlaşmalı boşanmayı kabul edip ardından boşanmaktan vazgeçerek kadınların yeni bir yaşam kurmalarını engellemeye çalıştıkları görüldü.

Bu şiddet biçimlerinin yanı sıra boşanmak ya da ayrılmak isteyen kadınların büyük bölümünün kendilerine şiddet uygulayan erkekler tarafından tehdide, ısrarlı takip ve dijital şiddete maruz bırakıldığı görüldü. Kadınlar ayrılmak istedikleri erkekler tarafından telefon, sosyal medya gibi araçlarla tehdit edildi; işyerlerini, çocukların okullarını, kaldıkları yeri öğrenmeye çalışması sonucu ısrarlı takibe maruz kaldı. 1 kadın boşanma sürecinde kocasının sürekli olarak kendisine ulaşmaya çalışması ve boşanırsa intihar edeceğini söylemesi üzerine oldukça zorlandığını belirtti. 1 kadın anlaşmalı boşanmayı kabul eden kocası tarafından mahkeme salonunda darp edilmeyle çalışıldığını, kocasının çocukları ile manipüle etmeye ve geri döndürmeye çalıştığını ve ancak polisin eşliği ile adliyeden uzaklaşabildiğini paylaştı.

Kadınlar sığınaklarda kalırken de şiddet uygulayan kişilerin ısrarlı takibine maruz kalmaları nedeniyle sürekli yer ya da şehir değiştirmek durumuna kaldıklarını paylaştılar. Bir kadın kaldığı şehirdeki sığınakta kocasının ısrarlı takibi sebebiyle güvende hissetmediği için şehir değiştirdiğini ve bizim sığınağımıza başvurduğunu aktardı. Ayrıca kadınlar bu ısrarlı takibe sıklıkla dijital şiddet yoluyla maruz bırakıldılar.

Bir kadının yeni aldığı iki ayrı telefon hattı da akrabaları tarafından tes-

pit edildi; ailesi ve akrabaları tarafından sistemli bir şekilde 5 ay boyunca ısrarlı takibe maruz kaldı. Kendisini güvende hissetmediği için farklı bir ülkeye yerleşti.

Sosyal İzolasyon

Bir diğer öne çıkan şiddet biçimi olarak erkeklerin özellikle kıskançlık bahanesiyle kadın ve çocukların evden dışarı çıkmasını ve başka kişilerle iletişim kurmasını engelleyerek kadınlara sistematik bir izolasyon uyguladıkları görüldü. 18 kadın bu anlamda aileleri ya da kocaları ya da birlikte oldukları kişi tarafından sosyal anlamda ciddi şekilde kısıtlandıklarını, ev hapsi, telefonlarına el konulması, bakkala dahi çıkamama, camdan bakmasına izin verilmeme ve yoldan yanından erkek geçince bile hakarete maruz kalma gibi durumlara maruz bırakıldıklarını paylaştılar. Yabancı uyruklu bir kadın yıllarca evde izole edildiğini, kocasının Türkçe öğrenmesine izin vermediğini anlattı. Kadınlar aynı zamanda bu izolasyonun yanı sıra kocaları tarafından istediği zaman evden fiziksel şiddet uygulanarak kovulduklarını da sıklıkla ifade ettiler. Ayrıca kadınların sıklıkla boşanırlarsa ya da ayrılırlarsa çocuklarını kaybedecekleri iddiasıyla tehdit edilerek “Sen gidersin ama çocukları vermem”, “Gidersen çocuğunu sana göstermem” gibi tehditlerle evlilik ya da ilişki içinde kalmaya zorlandığı anlaşıldı.

1 kadın kocasının yıllarca kendisini yanında bir aile büyüğü olmadan sokağa çıkarmadığını, 1 kadın iş saatlerinin kocası tarafından takip edildiğini ve 1 dakika bile geç kalsa evde sorun yaşadığı için koşarak eve gelmek zorunda kaldığını, 1 kadın kocasının markete dahi çıkmasına izin vermediğini “Çocuklarımla beraber evde hapis hayatı yaşıyorum” sözleriyle paylaştı.

Öne çıkan bir şiddet biçimi olarak, genç kadınların çoğu aileleri tarafından okulu bırakmaya ve çalışmaya zorlanarak ya da okula gönderilmeyerek eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kaldıklarını paylaştı. Ayrıca kadınlar kocaları ve partnerleri tarafından aileleriyle bağlarının koparılmaya çalışıldığını, arkadaşlarıyla görüşmelerinin engellendiğini paylaştılar. Bu durumun kadınların hem sosyal hem de ekonomik anlamda kaynaklara erişimlerini ciddi anlamda kısıtladığı ve şiddet yaşadıklarında da desteksiz kalmalarına yol açtığı gözlemlendi.

Ekonomik Şiddet

Geçtiğimiz yıllardaki gibi, ekonomik şiddetin de erkekler tarafından yoğun bir şekilde uygulandığı görüldü. Kadını çalışmaya zorlama ve maaşına el koyma, kadınların birikimini engelleme veya birikimine el koyma, çalışmasına izin vermeme, çok az miktar para ile kadından evin giderlerini, yemek

masraflarını ve çocukların ihtiyaçlarını karşılamasını bekleme kadınların maruz kaldıklarını paylaştıkları ekonomik şiddet biçimleri oldu.

Kadınlar açlık derecesinde yoksullaştırıldıklarını, en son evde yiyecek hiçbir şey kalmadığında sığınağa gelmek zorunda kaldıklarını paylaştılar. Evde çocuk bakımı nedeniyle çalışamayan kadınların ekonomik şiddete sıklıkla maruz bırakıldığı gözlemlendi.

Çok sık yaşanan bir başka ekonomik şiddet biçimi olarak evli olduğu erkek tarafından veya babası veya erkek kardeşi tarafından kadının kredi ya da banka kartına el konması, kartlarıyla alışveriş yaparak ya da adına kredi çekerek kadınları borçlandırması ön plana çıktı. 1 kadın maaş kartının kocasında olduğunu, kendisine işe gitmek için kocasının sadece yol parası bıraktığını ve hesaplarının düzenli olarak kontrol edildiğini, 1 kadın yıllarca izole edildiğini ve kocası tarafından çalışmasına izin verilmediğini, 1 kadın kocası tarafından adına kredi kartı alınarak ve kredi çekilerek borçlandırıldığını paylaştı.

Ayrıca kadınların büyük bölümü erkeklerin şiddet uyguladıktan sonra kendilerini evden kovduklarını ya da kovmakla tehdit ettiklerini paylaştı.

Bebek, Çocuk ve Ergenlere Yönelik Erkek Şiddeti

2021 yılında hamilelik döneminde yaşanan fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddetin bebeğe yansımaları olduğu gibi kadınların ekonomik şiddet sonucu yaşadığı beslenme sorunları da bebeğin sağlığını daha dünyaya gelmeden olumsuz etkilemeye başladığı gözlemlendi.

Çocukların fiziksel şiddete maruz kalmasının yol açtığı fiziksel ve ruhsal sorunlara ek olarak ev içinde çocukların sıklıkla şiddetin tanığı olmasının, onların psikolojik olarak da istismar edilmesine ve olumsuz etkilenmesine yol açtığı görüldü. Ayrıca babaların çocukların temel anlamda duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamayarak onları ihmal ettikleri gözlemlendi. Bu ihmal ve istismardan dolayı çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve dilsel gelişimlerinde sorunlar ve beslenme problemleri yaşadıkları görüldü.

Çocuklar, ergenler ve anneleriyle yapılan bireysel görüşmelerde çocukların maruz bırakıldığı birçok farklı şiddet biçimi öğrenildi:

- 1,5 yaşındaki iki çocuğun evlilik içi tecavüz sonucu dünyaya geldiği,
- 2,5 yaşındaki bir kız çocuğunun babasının annesine uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete tanık olduğu,

- 4 yaşında bir oğlan çocuğunun babasının annesine uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddete tanık olduğu ve babası tarafından fiziksel istismara maruz kaldığını,
- 6 yaşındaki bir oğlan çocuğunun, annesiyle birlikte 2 yaşına kadar oda hapsine ve duygusal ihtiyaçları karşılanmayarak psikolojik ihmale maruz kaldığı,
- 12 yaşındaki bir oğlan çocuğunun babasının annesine uyguladığı fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete tanık olduğu,
- 14 yaşındaki bir kız çocuğunun evdeki şiddete tanık olduğu ve babası tarafından özel ilişkilerine "sırdaşlık" etmeye zorlandığı, babasına ebeveynlik yaptığı ve rollerin değiştiği,
- 5 yaşında bir kız çocuğunun evdeki şiddete tanık olduğu, annesinden kısa bir süre kaçırıldığı,
- 3 yaşında bir oğlan çocuğunun evdeki şiddete tanık olduğu, babasının psikolojik ve fiziksel şiddetine, babasının akrabalarının ise psikolojik şiddetine maruz kaldığı,
- 8 yaşında bir oğlan çocuğunun evdeki şiddete tanık olduğu, babasının manipülasyonlarına maruz kaldığı,
- 10 yaşında bir kız çocuğunun evdeki şiddete tanık olduğu, babasının manipülasyonlarına maruz kaldığı,

Çocukların hikayelerinde dikkat çeken noktalardan biri, çocukların çoğunun evlilik içi tecavüz sebebiyle oluşan istenmeyen gebelikler sonucunda doğmuş olmasıdır. Bu durumun anne ve çocuk arasındaki bağı da olumsuz etkilediği anlaşılmıştır. Özellikle erkeklerin çocukların bakımı ve temel ihtiyaçları konusunda hiçbir sorumluluk almaması, kadınların çocuklarıyla ilgili tek başına sorumluluk almak zorunda kalmalarına ve çocuk bakımında zorlanmalarına sebep olmuştur. Bu sebeple kadınlar sıklıkla çocuklarının bakımı için oldukça çabalamalarına rağmen yeterli olmadıkları hissiyle çocukların velayetinin babada kalacağı korkusunu yaşamaktadır.

Bir diğer dikkat çeken durum ise erkeklerin çocukları üzerinden kadınlara psikolojik şiddet uygulamasıdır. Çocukları kaçırarak kadınlara göstermekle tehdit etmek, çocuklara anneleriyle ilgili yanlış ve olumsuz hikayeler anlatmak gibi durumlarla karşılaşmış ve bu yaşantıların çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yarattığı görülmüştür.

Sığınakta Kalan Kadın ve Çocuklara Sağlanan Destekler

Sığınakta kalan kadın, çocuk ve ergenlere bireysel ve grup çalışmalarıyla farklı destekler verildi. Sığınakta kalan her kadın, ergen ve çocuk haftada bir kere sosyal çalışmacısı ile görüşmeler gerçekleştirdi. Bu görüşmeler şiddetin mekanizmalarının ve dinamiklerinin tanınmasını ve yaşanan şiddetin kadınların kendi suçu olmadığı fark edilmesini güçlenmenin ilk adımı olarak gören bir yaklaşımla yürütüldü. Bu görüşmelerde kadınlar şiddetten uzak bir yaşam kurabilmek için hedeflerini ve planlarını, bu hedefleri hayata geçirebilmek için sahip oldukları kaynaklarını ve süreç boyunca karşılaştıkları zorlukları nasıl aşabileceklerini düzenli görüştükleri sosyal çalışmacı ile birlikte ele aldılar.

Sığınakta gündelik yaşamın akışını planlamak ve birlikte yaşamı güçlendirmek için yetişkinlerin katıldığı haftalık toplantılar düzenli olarak gerçekleştirildi. Ayrıca çocukların ihtiyaçlarını ve sözlerini göz ardı etmemek adına çocuk toplantıları da düzenli olarak yapıldı. Bu toplantıların kadın ve çocukların şiddetsiz yöntemlerle sorun çözme becerilerinin gelişmesine, sığınakta toplu yaşama dair sorunların konuşulması ve çözülmesine katkı sunarak bir dayanışma alanı yarattığı görüldü. Mart ayında pandeminin başlamasıyla birlikte görüşmeler ve toplantılar hem yüz yüze görüşmelerle hem online araçların kullanımıyla düzenli olarak devam etti.

- Anne-çocuk iletişimini desteklemek, aralarındaki işbirliğini artırmak, çocukların ortak yaşamla ilgili yaşadıkları zorlukları konuşmak ve kuracakları yeni hayatta karşılaşılabilecekleri sıkıntıları birlikte aşabilmelerini sağlamak için annelerle düzenlenen grup çalışmalarına ve toplantılara bu dönemde de devam edildi.
- Sığınakta çocuklarla; duygularını tanıma ve ifade etme, problem çözme, bedeni tanıma ve onay verme, yaratıcılık, üretkenlik gibi alanlarda desteklenmeleri için düzenlenen grup toplantılarında bilgilendirmeler ve sanat çalışmaları yapıldı.
- Sığınakta ergen çalışmasının bir parçası olarak ergenlerle toplumsal cinsiyet, ev içi şiddet, insan hakları gibi konularda grup çalışmaları yürütüldü. Grup çalışmalarında resim, drama gibi sanat çalışmalarından yararlanıldı.
- Sığınakta verilen desteklerin yanı sıra, kadın ve çocuklar şiddet yaşantısından çıkmaları ve güçlenmelerine katkı sağlayacak diğer kurumlar tarafından sağlanan desteklere ve çalışmalara yönlendirildi.

- Sığınakta kalan kadınların ihtiyaçları ve talepleri üzerine kadın sağlığı, feminizm, ortak yaşam başlıklarında atölyeler, yoga çalışmaları düzenlendi.
- Hukuki destekler için kadınlar İstanbul Barosu'nun Adli Yardım Birimi'ne ve Mor Çatı gönüllü avukatlarına yönlendirildiler.
- Psikolojik destek için kadın ve çocuklar Mor Çatı gönüllü psikologlarına, belediyelerin psikolojik danışmanlık birimlerine ve Maya Vakfı'na yönlendirildiler.
- Kadınlar ve çocuklar derslerine destek olması için Mor Çatı gönüllüleri ve belediyelerin akademik desteklerine yönlendirildiler.
- Süreli kira desteği için İstanbul Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na yönlendirildiler.
- Süreli nakdi destekler için belediyelerin Sosyal Yardımlaşma Birimlerine yönlendirildiler.
- Eve çıkış sürecinde eşya ve nakliye desteği için İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne yönlendirildiler.
- Kadınlar ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için Kaymakamlığa yönlendirildiler.
- Mesteki eğitimler için İSMEK'e yönlendirildiler.

Bunların dışında özellikle günlük ihtiyaçlar, giyim ve okul malzemeleri Mor Çatı'ya gelen aynı bağışlar yoluyla karşılandı. Ayrıca kadın ve çocuklara tıbbi ihtiyaçları ve ulaşım giderleri için düzenli destek olundu.

Sığınaktan Ayrılma

- 2 kadın, İstanbul Valiliği Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, İBB Kadın Koordinasyon Merkezi, Belediyeler ve Mor Çatı gönüllülerinden aldıkları ekonomik ve aynı destekler ile ev tutarak çocuklarıyla birlikte sığınaktan ayrıldılar.
- 1 kadın destek ihtiyacı sürdüğü ve daha farklı bir sığınak desteğine ihtiyaç duyduğu için başka bir sığınağa geçiş yaptı.
- 1 kadın sığınakta kaldığı süre boyunca çalışıp ilçe belediyeleri, İstanbul Valiliği, Mor Çatı gönüllülerinden de aynı ve ekonomik destekler alarak kendi evini kurdu.

- 1 kadın çalışmak ve kendi hayatını kurmak üzere sığınaktan ayrıldı.
- 2 kadın ailesinden destek almak üzere ailesinin yanına taşındı.
- 3 kadın şiddet yaşadığı ortama geri döndü.
- 1 kadın üniversiteler arası yatay geçişi yaparak şehir değiştirdi, üniversiteye devam etmek üzere bir öğrenci yurduna yerleşti.
- 2 kadın anneleriyle beraber ev tutarak sığınaktan ayrıldı.

Sosyal Politikaların Eksikliği Kadınların Sığınaktan Ayrılmaları ve Bağımsız Bir Hayat Kurmalarını Zorlaştırıyor!

Kadınlar sığınağa geldikleri günden itibaren, sığınak sonrası bir yaşam kurabilmek ve sürdürebilmek için sosyal desteklere ve kadından yana politikalara ihtiyaç duyuyorlar. Ancak varolan mekanizmaların etkin uygulanmaması, kişiye göre değişen yaklaşımlar ve kadından yana politikaların benimsenmeyişi kadınların sığınaklarda kalış süresini uzattığı gibi, dolaylı olarak şiddet yaşamalarına ve kendi başlarına hayat kurmakta zorlanmalarına da sebep oluyor. Son iki yıldır süregelen pandemi koşullarında sığınakta kalan kadınların sağlık hakkına erişimi konusunda zorluk yaşadıkları pek çok duruma tanık olduk. Pandemi koşullarında ücretsiz sağlık hizmetlerine, PCR testi ve aşıya erişmek kadınlar için en temel ihtiyaçlardan biri olmuşken, 6284 sayılı Kanun kapsamında gizlilik kararı olan kadınların, gizlilik kararlarının kurumlarca etkin uygulanmaması ve uygulamada yaratılan zorluklar sebebiyle MHRS sistemi üzerinden randevu alamadıklarını ve hastaneye birebir başvuruda bulduklarında destek alamadıklarını gözlemledik. Kadınlar E-Nabız, MHRS, E-Devlet gibi sağlık hizmetinden faydalanmak ya da gündelik hayat akışında mecburi kullanmak zorunda oldukları uygulamaları gizlilik kararı almış olmaları sebebiyle kullanamadıklarını, Sağlık Bakanlığı tarafından sistemlerde bilgileri gizlendiği için ancak kısa süreliğine gizlilik kararını kaldırarak bu haktan faydalanabilecekleri cevabını aldıklarını iletiler. Bu durumun kadınlar için çeşitli riskler oluşturduğu ve 6284 sayılı Kanun'un etkin uygulanmadığını, kadınların hayat şartlarının sistemli bir şekilde zorlaştırıldığını gözlemlemiş olduk. Kadınlar aynı zamanda tedavileri için randevu almak adına MHRS dışında çeşitli yollar aradıklarında kurumlar arası koordinasyonsuzluk nedeniyle hastanelerde kötü uygulamalarla karşılaştılar. Randevu alamadıkları için direkt hastaneye başvuran kadınlar muayene olamadıklarında hastanelere-

rin hasta hakları birimi ve sosyal hizmet çalışanları ile görüşerek, hastane çalışanlarının inisiyatifiyle ancak bazı hastanelerde sağlık hakkına erişebildiler.

Kadınlar çıkardıkları gizlilik kararları ile ilgili sağlık sistemi yanında telekomünikasyon şirketleri üzerinden de uygulama aksaklıkları ile karşılaştıklarını belirtti. Adına mahkemece alınmış gizlilik kararı olan kadınlardan bazılarının telefon numarasını değiştirdiklerinde kurumlar tarafından numara ve kişisel bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılması sonucu risk altında kaldıklarını deneyimledik. Bu durum kadınların sığınak sonrası yaşantıları ve güvenlikleri ile ilgili endişe yaşamalarına sebebiyet verdiği gibi, sistemlerin kadınlar açısından zorlayıcı olduğunu bir kez daha göstermiş oldu.

Kadınların sığınakta kaldıkları sürede ve ayrılma süreçlerinde duydukları en temel ihtiyaçlardan bir tanesi de çocukları için kreş desteği ve buna bağlı olarak çalışmak ya da ekonomik desteklerden faydalanmak. Küçük yaşta çocuğu olan kadınların kreşlerde kontenjan bulamaması, kreş desteğinden faydalanıyorsa sosyal ve ekonomik destek alamaması ya da sığınakta kalmaları gerekçe gösterilerek ayrıca ekonomik destek alamaması, okul çağında çocuğu olan kadınlar için okul saatleri dışında bakım veren kurumların sınırlılığı sığınaktan ayrılma süreçlerini zorlaştıran diğer etkenler.

Fiziksel şiddet yaşayan kadınlar sığınaklara geldiklerinde düzenli bir şekilde sağlık hizmetlerinden yararlanmaya, yaşanan şiddetin psikolojik etkileri üzerine çalışmaya ihtiyaç duyuyorlar. Bu güçlenme süreci için ihtiyaç duydukları desteklere erişmekte sosyal politikaların yetersizliği sebebiyle güçlük çekiyorlar.

Eğitime devam etmesi gereken kadınların ve çocukların 6284 sayılı Kanun kapsamında desteklenmeleri, gizlilikleri ihlal edilmeden farklı bir okula geçişlerinin yapılması için kurumlar arası uzun yazışmaların yapılması gerekmekte ve bu da kadınların sığınaktan çıkış sürecini uzatmaktadır. Kurumlar arası koordinasyonsuzluk, okullarda çalışan öğretmenlerin kişisel inisiyatifi ile sonuçlar alınmasına sebep oldu. 2021 yılında üniversite eğitime devam etmek isteyen bir kadın için okullarla birebir iletişime geçilerek 6284 sayılı Kanun gerekçe gösterilerek yatay geçiş hakkından yararlanması, okulunu bırakmadan eğitime devam edebilmesi konusunda destek olundu.

Sığınaktan aldıkları destekler ile şiddeti ve şiddetin etkilerini fark etme, tanımlama olanağı bulan kadınlar yalnızca aileyi koruma üzerine kurulu

sistemleri kendi özgürleşmeleri için zorlamaya başladılar. Hedef odaklı çalışma aracılığıyla eğitim, sağlık gibi temel hakları konusunda ısrarcı olabildiler. Şiddetin etkisiyle yaşamları üzerine karar vermek, ihtiyaçlarını tanımlamak konusunda zorluk yaşayan kadınlara ihtiyaçlarını tanımlayıp, hangi mekanizmaları kullanarak haklarını talep edebileceklerini fark etmeleri için destek olundu. Evde hiçbir söz hakkı olmadığını, varlıklarının yok sayıldığını belirten kadınlar sığınak yaşamıyla birlikte kendi seslerini duymaya başlamanın gücü ile yeni yollar bulabildiler. Kadınlardan biri hayatının yıllardır karanlık bir evresinde olduğunu, sığınaktaki güçlenme ile yaşamına yeniden bahar geldiğini paylaştı.

Yalnızca koca-partner şiddeti değil aile içinde baba, abi ve erkek kardeşlerden gelen şiddet nedeniyle yaşamları üzerine karar almaları engellenen, özgürlükleri kısıtlanan kadınların sığınağa ihtiyaç duydukları oldu. Yaşadıkları şiddetin, aile içindeki baskıların cinsiyet rollerine bağlı değişebildiğini bununla mücadele edebilmek ve özgür bir yaşam kurabilmek için evden ayrılmak zorunda kalan kadınlar sığınak çalışması ile bu yaşanan durumu tanımlayabilme ve haklarını talep edebilme imkanı buldular. Engellenen eğitimlerine devam edebildiler, iş hayatına atılmak için istedikleri kurslara başlayabildiler ve özgür bir yaşam kurabilmek için işe başladılar. 2021 yılına özel olarak dikkat çeken ise, pandemi dolayısıyla genç kadınların evde özgürlüklerinin daha da kısıtlanması sebebiyle evden uzaklaşmak için sığınağa ihtiyaç duymaları oldu.

Sığınak Çalışanları

Bu süre içinde sığınak çalışanları yıllardır olduğu gibi uzman bir psikolog ile süpervizyon çalışması yapmaya devam etti. Ayrıca sığınaktaki çocuk çalışmasını güçlendirmek amacıyla çocuk süpervizyonu çalışması da yine uzman bir psikolog tarafından gerçekleştirildi. Çalışmaların dayanışma merkezi faaliyetleri ile koordinasyon içinde sürdürülebilmesi için sığınak ve dayanışma merkezinde gönüllü sosyal çalışmacıların katıldığı düzenli toplantılar gerçekleştirildi. Pandemi boyunca çalışmaların uzaktan yürütülmesi sebebiyle stajyer kabulü yapılmadı.

Bu dönemde sığınak çalışanları sığınakta olabilecek kaza ve yaralanmalara müdahale edebilmek için ilk yardım eğitimini tamamladılar. Kadınlarla yapılan sosyal çalışmayı zenginleştirmek amacıyla psikolojik ilk yardım, iletişim becerileri, görüşme teknikleri ve grup çalışmaları konularında kapasite geliştirme eğitimleri uzman eğitimciler tarafından verildi.

BİLGİ VE DENEYİM PAYLAŞIMLARI

Gönüllü Ağının Genişlemesi

Mor Çatı erkek şiddetine karşı mücadelesini kadınlar tarafından oluşturulan geniş bir gönüllü ağı aracılığıyla sürdürmektedir. Mor Çatı gönüllüsü olmak için belirli dönemlerde düzenlenen Mor Buluşma toplantılarına ve gönüllü atölyelerine katılmak gerekir. Buluşma ve atölye çalışmalarında toplumsal cinsiyet ve erkek şiddetine ilişkin farkındalığı yükseltmek hedeflenir. Kadına yönelik şiddete ilişkin Türkiye’de sürdürülen mücadelenin tarihine, hukuksal düzenlemelere, dayanışma merkezi ve sığınakta feminist yöntemlerle sürdürülen çalışmalara ilişkin bilgiler verilir ve deneyim paylaşımı yapılır. Yapılan gönüllü çalışmalar, sadece Mor Çatı’ya katkı sağlamaz, aynı zamanda kendimizle yüzleşmemize de katkıda bulunur. 2021 yılında 1407 kişi web sitemizdeki iletişim formunu doldurarak gönüllü olmak için başvuruda bulundu. Bu yıl gerçekleştirilen gönüllü atölyesi ile gönüllü olmak isteyen kadınların Mor Çatı politikalarını tanınması ve dayanışma ağının feminist bir zeminde genişleyebilmesi hedeflendi.

Gönüllü atölyesinin ardından, Mor Çatı dayanışma merkezinde sosyal çalışma yapmak isteyen gönüllüler ile yoğun bir çalışma yürütülerek deneyim aktarımı yapıldı. Yeni gönüllü psikologlarla atölye çalışması ve deneyim aktarımı toplantıları yapıldı. Gönüllü avukatlar grubumuz tarafından belirlenen ihtiyaç konuları çerçevesinde cezasızlık ve İstanbul Sözleşmesi’nden çıkma kararı ile ilgili olarak Mor Çatı gönüllülerine açık iki çevrimiçi söyleşi düzenledik. Mor Çatı’da gönüllü olmak için iletişime geçen kadınlara Mor Çatı çalışması, sığınak deneyimi, feminizm gibi konuları anlattığımız buluşmalar serisi düzenledik.

İstanbul Sözleşmesi ve Mor Çatı’nın Çalışmaları

20 Mart 2021 tarihinde bir gece yarısı Cumhurbaşkanı kararıyla İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılması, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadele açısından önemli bir kayıp oldu. Mor Çatı olarak imzalandığı günden bu yana İstanbul Sözleşmesi’nin uygulanması için takipçisi olduk. Kadın örgütleri ile birlikte hazırlanan GREVIO raporuna katkı sunduk ve Türkiye’nin GREVIO adayının belirlenmesi süreçlerinde aktif rol oynadık. İstanbul Sözleşmesi’ne karşı saldırıların uzun süredir devam ettiğini ve bu karşıtlığın genel olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadınların özgürleşmesine

yönelik olduğunu gözlemliyorduk. İstanbul Sözleşmesi'ndeki ısrarımız, kadına yönelik şiddetle mücadele için en kapsamlı uluslararası metin olmasından ileri geliyor. Kadına yönelik erkek şiddetinin temelindeki toplumsal cinsiyet eşitsizliğini görerek şiddetle mücadelede devletlere şiddeti önleme, kadınları şiddete karşı koruma, faillerin cezalandırılması ve şiddetle mücadele etmekle yükümlü ku-

rumların koordinasyonu yükümlülüklerini vererek şiddetle mücadeleye bütüncül bir yaklaşım sunuyor. Biz de 30 yılı aşkın deneyimimizle örtüşen yaklaşım ve çözüm önerilerini içerdiği için İstanbul Sözleşmesi'nde ısrar ediyoruz.

Sözleşmeden Türkiye'nin çekilmesinin ardından her alanda sözleşmenin önemini anlattığımız etkinliklere katıldık. 13 farklı uluslararası basın kuruluşuna röportaj vererek güncel durumu anlattık, Türkiye'de medyanın bağımsız ve muhalif seslere gittikçe daha az yer vermesi neticesinde sadece 11 ulusal basın kuruluşunda yer bulabildik.

Sözleşmeden çekilme haberini aldığımız andan itibaren bununla ilgili görüşlerimizi ve sözleşme hakkında kasıtlı olarak yaygınlaştırılan yanlış bilgilerle mücadele etmek için sözleşmenin ne hakkında olduğunu anlatan içerikleri sosyal medyada paylaştık. Web sitemize, sözleşme ile ilgili hazırladığımız metin ve materyallerin yanı sıra sözleşmenin tam metnini ve GREVIO raporlarını içeren bir bölüm ekleyerek tüm içeriklere bir arada ulaşılabilmesini sağladık.

Uygulama sorunlarına rağmen neden İstanbul Sözleşmesi'nde ısrar ediyoruz?

#İstanbulSözleşmesiBizim

İstanbul merkezli bir feminist örgüt olarak İstanbul'da, Haklarımızdan Vazgeçmiyoruz İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula Kampanya Grubu Platformu tarafından düzenlenen eylemlerin parçası olduk. Bu dönemde İstanbul Sözleşmesi'ne desteğin ve Türkiye'nin çekilme kararına itirazın sokakta, sosyal medyada, Türkiye'nin dört bir yanında ve uluslararası alanda yükseldiğini gördük.

Uluslararası dayanışmanın bir parçası olarak ilişkide olduğumuz Avrupa'daki kadın örgütlerinden ve WAVE Ağı'ndan dayanışma mesajları aldık. O günlerde düzenlenmekte olan Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu Toplantısı etkinliklerine davet edildik ve iki oturumda İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sürecini ve Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelenin güncel durumunu aktardık.

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden Cumhurbaşkanlığı kararıyla çekilme girişimi ile ilgili Avrupa Konseyi'ne Mor Çatı, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği ve Kaos GL olarak 23 Mart'ta bir mektup göndererek hem hukuki hem siyasi gerekli tüm tedbirlerin alınması için derhal harekete geçilmesi çağrısında bulunduk. Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye raportörü Nacho Sánchez Amor ile görüşerek güncel durumu aktardık. Türkiye'den farklı kadın örgütleri ve bizim de üyesi olduğumuz Avrupa Kadın Lobisi üyesi kadın örgütleri ile birlikte Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Komisyonu ve CEDAW Komitesi üyeleri ile toplantılara katılarak gelişmeleri paylaştık. Avrupa Konseyi Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Konferansı tarafından düzenlenen toplantıda ve Uluslararası Yargıçlar Birliği tarafından düzenlenen toplantıda çıkma kararına dair aktarım sağladık. Avrupa Parlamentosu Delegasyonu AB-Türkiye Ortak Meclis Komitesi toplantısına katılarak Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi ve bunun kadınlar ve cinsiyet eşitliği üzerindeki sonuçları üzerine bir sunum yaptık.

Türkiye ve Avrupa'dan birçok farklı feminist ve LGBTİ+ örgütü ile ortaklaşa düzenlenen United4IstanbulConvention kampanyasında yer alarak İstanbul Sözleşmesi'nden Türkiye'nin çekilmesine ve cinsiyet eşitliğine küresel boyuttaki saldırılara karşı uluslararası dayanışmanın parçası olduk.

20 Mayıs 2021'de Danıştay'da dava açarak çekilme kararının yürütmesinin durdurulması ile sözleşmenin 1 Temmuz tarihinde Türkiye'de yürürlükten kaldırılması tehdidinin durdurulmasını ve çekilme kararının iptalini talep ettik.

Mor Çatı Anlatıyor Podcast serisi

2021 yılında **Mor Çatı Anlatıyor** isimli 8 bölümden oluşan bir podcast serisi yayınladık. Bu podcast serisinde Mor Çatı gönüllüleri Mor Çatı deneyiminden hareketle erkek şiddetinin kadınlar üstündeki etkisini, kadınları şiddet ilişkisinde tutan nedenleri ve kadınların şiddetten uzaklaşma mücadelelerini tartıştılar. **Yaşadığımız Şiddet mi?** isimli ilk bölümde kadına yönelik şiddeti, kaynağını, şiddetin biçimlerini ve tüm bunların kadınlar olarak bizi nasıl etkilediğini konuşarak “Yaşadığımız şiddeti tespit etmek neden zor?” sorusuna yanıt aradık. **Direnç ve İyileşme** isimli ikinci bölümde şiddetten uzaklaşırken direnç noktalarımızı ve iyileşme süreçlerimizi ele aldık.

İlişkimizin Güvenli Olduğunu Nasıl Anlarız? isimli üçüncü bölümde ilişkimizin güvenli olup olmadığına dair sinyallerin neler olabileceğini ve bunları nasıl tespit edebileceğimizi konuştuk. Dördüncü bölümde **Utanc, Suçluluk, Çaresizlik** başlığı altında şiddetin yarattığı utanc, suçluluk, çaresizlik ve yalnızlaştırma gibi duyguları ve şiddetin adını koymanın bu karmaşık duygulara karşı nasıl güçlendirici olduğunu ele aldık.

Beşinci bölümde **Genç Kadınlara Yönelik Şiddet** konusunu odağımıza alarak genç kadınların aile içerisinde maruz kaldıkları şiddetin onlar üzerindeki etkilerini, bu şiddetin koca şiddetinden farklılaşan yanlarını ve genç kadınlar için yeni bir hayatın nasıl mümkün olduğunu konuştuk. **Şiddetin Olduğu Bir Evde Ebeveyn & Çocuk Olmak** isimli altıncı bölümde şiddetin çocuklar ve annenin çocuk ile ilişkisi üzerindeki etkilerini, şiddete maruz kalan bir anne olarak yaşanabilecek çelişkili duyguları ve kadınların şiddet yaşadıkları ilişkiden çıkmalarının önündeki engeller açısından ebeveynlikleriyle ilgili durumları ele aldık. Yedinci bölümde **Haklarımızı Bilmek Bizi Nasıl Güçlendiriyor?** sorusu etrafında hak temelli politika yapmak ne demek, feministler olarak neden hak temelli politika yapıyoruz, şiddetten uzaklaşırken haklarımızı bilmek ne işe yarar ve bizi nasıl güçlendirir sorularına yanıt aradık. **Dayanışma Merkezi ve Sığınakta Yaptığımız Çalışma**

Ne İşe Yarıyor? isimli sekizinci ve son bölümde dayanışma merkezi ve sığınakların nasıl yerler olduklarını, yapılan çalışmanın yöntemlerini ve nasıl destekler verildiğini anlattık.

Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı

Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı, kadına yönelik şiddetle mücadele alanındaki deneyimleri paylaşmak, ortak politikalar sap-tamak, örgütler ve kurumlar arasında kalıcı bir iletişim ağı kurmak ama-cıyla oluşturulmuş bir platformdur. Birincisi, 1998 yılında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın Türkiye'nin dört bir yanından kadına yönelik şiddetle mücadele eden kadınlara yaptığı çağrıyla 25 Kasım "Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son" günü bağlamında İstanbul'da "Kadın Sığınakları I. Kurultayı" adı altında düzenlendi. 2002'de düzenlenen 5. Kurultay'da ise "Kadın Sığınakları ve Da(ya)nışma Merkezleri Kurultayı" ismini aldı. Yıllar içerisinde değişen ihtiyaçlara göre içeriğini ve tartışma yöntemlerini de-ğiştiren Kurultay, 1998 yılından itibaren her yıl farklı bir ilde düzenlenme-ye devam etmektedir. Mor Çatı'nın ana sekreteryası olma görevini yürüt-tüğü kurultay bu yıl 6-7 ve 9 Kasım tarihlerinde çevrimiçi olarak "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karşıtı Politikalar ve Feminist Stratejilerimiz" başlığı ve 267 kadının katılımı ile düzenlendi.

Yıl boyunca Kurultay bileşenleri olarak **Sığınak İstiyoruz** kampanyasını birlikte örgütledik ve *Türkiye'de Erkek Şiddetiyle Mücadelede Sığınaklar ve Da(ya)nışma Merkezleri* izleme raporunu çıkardık.

"Erkek Şiddetiyle Mücadelede Sosyal Çalışmaya Feminist Yaklaşımlar - Dünya Deneyimleri" Uluslararası Konferansı

Mor Çatı'da Türkiye'de var olan şiddetle mücadele mekanizmalarının işleyişinin izlemesi yapılır-ken Türkiye dışından iyi uygulamalar da takip edilir, raporlanır ve yetkili kurumlara bu yönde de-ğişim yapmaları için baskı yapılır. Bu amaçla 9-10 Ekim 2021 tarih-lerinde çevrimiçi olarak "Erkek Şiddetiyle Mücadelede Sosyal Çalışmaya Feminist Yaklaşımlar-

Dünya Deneyimleri” başlıklı uluslararası bir konferans düzenledik. 200 kadının katıldığı konferansta Avusturya, Almanya, İngiltere, İtalya, Fransa, İskoçya, İsveç, İrlanda, Macaristan ve ABD olmak üzere 10 farklı ülkeden konuşmacılar, erkek şiddeti ile mücadelede kadın danışma merkezleri, sığınaklar ve alternatif yöntemlerin yanı sıra sosyal çalışmada feminist yaklaşımın ortaya çıkardığı iyi örnekleri aktardılar.

Hak Kayıpları Sürerken Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Çalıştayı

Şiddetle mücadele alanındaki son gelişmeleri ve değişimleri ele almak ve nasıl mücadele yürütebileceğimizi değerlendirmek amacıyla şiddet alanında çalışan kadın örgütleri, sivil toplum kuruluşları, barolar ve belediyelerden kadınlarla toplantılar düzenliyoruz. Bu yıl 17 Nisan’da son dönem hükümet politikaları ve şiddetle mücadele mekanizmalarındaki dönüşümü tartışmak üzere çevrimiçi olarak “Hak Kayıpları Sürerken Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Çalıştayı”nı düzenledik. Kadın örgütleri, feminist platformlar ve belediyelerden 130 kadının bir araya geldiği çalıştayda halen beraber iş yapabildiğimiz, kimi örneklerde kadınları destek alabilmeleri için yönlendirebileceğimiz belediyelerin imkânlarını, karşılaştıkları güçlükleri ve geri durdukları noktaları tartıştık; şiddet başvurusu alan kadın örgütleri olarak hangi zorluklarla karşılaştığımız, nasıl çözümler ürettiğimize dair deneyimlerimizi paylaştık. Ayrıca burada gerçekleştirilen sunum ve tartışmaları kapsayan bir yayın hazırladık.

“Kadına Yönelik Şiddet: Kadınların Deneyimleri, Kurumlar ve Mecralar” Webinarı

Bu yıl, Mor Çatı’da dayanışma kurduğumuz kadınlar dışında kadınların şiddetten uzaklaşma deneyimleri öğrenmek ve bizim de yıllardır tanık olduğumuz deneyimlere araştırmacı gözüyle bakıldığında ortaya çıkacak sonuçları ortaya çıkarmak amacıyla Dissensus Araştırma Şirketi’nden bizim için bir araştırma yürütmesini istedik. 2020 Kasım ve Aralık aylarında İstanbul, Trabzon ve Mardin’de yaşayan ve yaş, eğitim ve sosyoekonomik durumları bakımından çeşitlilik gösteren 29 kadınla derinlemesine görüşme yapılarak gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarını “Kadına Yönelik Şiddet: Kadınların Deneyimleri, Kurumlar ve Mecralar” başlıklı rapor ile yayınladık. Ayrıca, 16 Eylül’de, kadına yönelik erkek şiddetinin yapısı, biçimleri ve şiddetten uzaklaşmak için mücadele veren kadınların güçerhahlarını araştırmanın sunduğu yeni kavramsallaştırmalar ışığında tartıştığımız bir webinar düzenledik.

Kadın Örgütleri ve Sivil Toplum Örgütleri ile Buluşmalar

Mor Çatı'da kadınlarla dayanışma kurarak edinilen bilgi ve deneyimi paylaşmak, farkındalık yaratmak ve kadına yönelik şiddetle mücadelede feminist yöntemleri yaygınlaştırmak temel hedeflerimiz arasında yer alıyor. Kadına yönelik şiddetle mücadelemizi Türkiye'nin farklı yerlerinde bu mücadeleyi sürdüren kadınlarla ve sivil toplum örgütleri ile iletişim halinde, birbirimizden öğrenerek sürdürüyoruz. Bu amaçla, beraber çeşitli platformlarda kampanya düzenliyor, işbirliği içinde çalışıyor, davet edildiğimiz toplantılara katılıp karşılıklı deneyim ve bilgi paylaşımında bulunuyoruz. 2021 yılında 65 kadın örgütü ve sivil toplum örgütü ile birlikte 80 toplantı düzenledik, görüşme yaptık ya da birlikte etkinliklere katıldık. 7 kadın örgütü ve sivil toplum örgütüne ise atölye düzenleyerek alandaki deneyimimizi paylaştık.

Uluslararası Faaliyetler

Dünyanın farklı yerlerinde erkek şiddeti ile mücadeleyi sürdüren kadınlarla iletişim halinde, birbirimizden öğrenerek çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Mor Çatı olarak davet edildiğimiz ya da üyesi olduğumuz ağların düzenlediği toplantı ve konferanslara katılarak bilgi ve deneyimlerimizi paylaşıyoruz. Bu yıl İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırılar Türkiye'de ve diğer birçok Avrupa ülkesinde devam ederken ve özellikle Mart ayında Türkiye devletinin sözleşmeden çıkma kararının ardından Mor Çatı olarak ulusaşırı feminist dayanışmamızı genişletmek ve uluslararası alanlarda bilgi ve deneyimlerimizi paylaşmak ve bilgi alışverişinde bulunmak bizim için ayrıca önemli oldu.

Üyesi olduğumuz WAVE Network Şiddete Karşı Kadınlar Avrupa Ağı'nın mayıs ayında gerçekleşen Danışma Kurulu Toplantısı'na ve ekim ayında gerçekleşen yıllık konferansına katıldık. Ayrıca WAVE tarafından düzenlenen ve amacı cinsel şiddetle mücadelede iyi uygulama standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunmak olan cinsel şiddetle mücadele odaklı kapasite geliştirme eğitimine ve Covid-19 pandemisinde ev içi şiddetle mücadele hakkında düzenlenen çevrimiçi etkinliğe katıldık.

Kadınlardan edindiğimiz bilgi ve deneyimler ışığında uygulamadaki eksiklerin giderilmesi için kadına yönelik şiddetle mücadelede yetki ve sorumluluğu olan kamu kurumlarının çalışma ve politikalarını düzenli olarak

izliyor ve uluslararası izleme mekanizmalarına mevcut durumu aktaran raporlar sunuyoruz. Bu yıl da CEDAW 8. Dönem gölge raporunun yazımında yer aldık. Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'na sunmak üzere *AİHM Opuz Grup Davası Gölge Raporu*'nu hazırladık. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin 91. oturumunda sunulmak üzere *Türkiye'de Erkek Şiddetinin ve Erkek Şiddetiyle Mücadele Mekanizmalarının Çocuk Haklarına Etkisi* gölge raporunu hazırladık.

Ayrıca kadına yönelik şiddetle mücadelemizde edindiğimiz deneyimler ile Türkiye'de bulunan Türkiye vatandaşı olmayan kadınların şiddetle mücadelede ihtiyaç duydukları desteklerle ilgili bilgi ve deneyimleri paylaşmak amacıyla Avrupa Birliği kurumları ve farklı ülkelerin konsoloslukları ile görüşmeler yapmaya devam ettik. AB'ye bağlı kurumlar ile toplantı ve atölyelere katılarak deneyimlerimizi AB kurumları ve bu kurumlardan destek alan sivil toplum kurumları ile paylaştık. Ayrıca Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu'nun 2021-2025 dönemi için III. AB Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı'na ilişkin hazırladığı ankete katılarak deneyimlerimizi aktardık. Kolombiya Konsolosluğu ve Arjantin Konsolosluğu ile Mor Çatı deneyimi ve Türkiye'de ikamet eden / şiddete maruz kalan kadınların ihtiyaçları ve verilebilecek destekler konusunda görüşme yaptık. Arjantin Konsolosluğu ve Amerikan Konsolosluğu tarafından düzenlenen etkinliklerde kadına yönelik şiddetin nedenleri ve dinamikleri konusunda deneyimlerimizi aktardık. Hollanda, Amerika ve Almanya Konsoloslukları tarafından dayanışma merkezimize ziyaretler gerçekleştirildi.

Farklı uluslararası kadın örgütleriyle, kurumlarla ve kişilerle bilgi ve deneyimlerimizi paylaştığımız toplantılara katıldık ve görüşmeler yaptık. Azerbaycan'dan kadın örgütü Gender Hub ile önce çevrimiçi bir görüşme gerçekleştirdik, daha sonra dayanışma merkezimizde bizi ziyaret ettiler ve deneyim paylaşımında bulunduk. Women for Women France isimli kadın örgütünün "zorlayıcı kontrol" konusunda düzenlediği panele katıldık. Sydney'de yer alan United Against Domestic Violence derneği ile görüşme yaptık. Almanya'dan kadın örgütü Frauen Gruppen Treffen Erlangen tarafından düzenlenen konferansa katılarak deneyimlerimizi aktardık.

Danimarka Mülteci Konseyi Türkiye Temsilciliği ile Mor Çatı deneyimi ve olası işbirlikleri hakkında görüştük. Ayrıca UNHCR ve UNFPA tarafından düzenlenen Ulusal Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Alt Çalışma Grubu toplantılarına katılarak deneyimlerimizi aktardık.

Belediye ve Kamu Kurumları ile Buluşmalar

Mor Çatı'da kadınlarla dayanışma kurarken edindiğimiz bilgi bizlere şiddetle mücadele için gerekli mekanizmaların ne olduğu konusunda bilgi sunduğu gibi var olan mekanizmalarda ve şiddetle mücadele etmekle yükümlü kurumlarda karşılaşılan güçlükler de veri sunuyor. Kamu kurumları ve belediyelerle görüşürken deneyimimizi aktarıyor, standartları ve yükümlülüklerini hatırlatıyor ve ihtiyaç duymaları halinde destek sunuyoruz.

2021 yılında İstanbul Valiliği tarafından 2 defa düzenlenen Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Komisyon Toplantılarından birine katıldık, toplantı tarihi katılım sağlamamızın mümkün olmadığı kadar geç paylaşıldığı için ikinci toplantıya katılım sağlayamadık. 23.06.2021 tarihinde TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonuna katılarak İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması kararına dair eleştirimizle birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet arasındaki bağa işaret ettik. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının koordinasyonunda Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının organize ettiği Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi 2021 Yılı Toplantısında görüşlerimizi paylaştık.

2021 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesinin yanı sıra Avcılar, Beyoğlu, Beşiktaş, Büyükçekmece, Kartal, Kadıköy, Pendik, Sancaktepe, Sarıyer, Şişli ve Zeytinburnu Belediyeleri ile görüştük. Ayrıca Bodrum Belediyesi ile temas kurduk. Bu belediyelerden bazılarında yürüttükleri kadın danışma merkezi ve sığınak çalışmaları için destek sunduk ve deneyimlerimizi paylaştık. Kimi belediyelerin yerel eşitlik eylem planı toplantılarına katıldık.

Kadınlara sunulan desteklerde önemli kurumlar olan valilik ve kaymakamlıklarla da temas içinde olduk. İstanbul Valiliğinin yanı sıra Gaziosmanpaşa ve Pendik Kaymakamlıkları ile görüşmelerde bulunduk.

Bilgi Edinme Kanunu kapsamındaki haklarımızı kullanarak kamu kurumları ve belediyelere toplam 216 bilgi edinme başvurusunda bulunarak kadına yönelik şiddetle mücadele alanındaki faaliyetlerine dair sorular yönelttik.

Baro ve Avukatlarla Buluşmalar

Kadınların adalete erişimini desteklemek ve kadınlara destek veren avukatlar arasında kadından yana yaklaşımı güçlendirmek için barolar ve avu-

katlarla toplantılar, atölye çalışmaları ve seminerler düzenliyoruz. Bu yıl da Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Üst Kurulu üyesi ve İstanbul Barosu Ümraniye Adli Yardım Bürosu Sorumlu Avukatı Av. Nurcan Bingöltekin ile kadınlara baroların adli yardım birimleri tarafından verilen destekleri değerlendirdiğimiz bir görüşme gerçekleştirdik. TÜBAKKOM (Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu) dönem sözcüsü Sibel Suiçmez ile baroların adli yardım birimleri tarafından şiddete maruz kalan kadınlara verilen ücretsiz hukuki desteklerin iyileştirilmesi konusunda bir görüşme yaptık. Avukatlarla, katılım çağrısını sosyal medyadan herkese açık olarak yaptığımız çevrimiçi bir deneyim paylaşım atölyesi gerçekleştirdik. BM Çocuk Hakları Komitesi'ne sunmak üzere hazırladığımız ev içi şiddetin çocuklara etkisi konulu gölge raporda kullanmak üzere bilgi ve deneyim toplamak amacıyla Mor Çatı gönüllüsü olan ya da başka kamu ya da bağımsız kurumlarda çalışan avukatlarla odak grup toplantısı gerçekleştirdik.

Sosyal Çalışmacı ve Psikologlarla Atölye Çalışmaları

Sosyal çalışmacı ve psikologların kadına yönelik şiddet konusundaki farkındalıklarının artırılması, şiddete maruz kalan kadınlarla yapılacak çalışmanın daha etkili yapılması, ikincil travma ile başa çıkma yöntemleri konusunda desteklenmeleri için deneyim paylaşım atölyeleri düzenliyoruz. Atölyelerde kamu, belediye, sivil toplum kuruluşu ya da kadın örgütlerinde çalışmalarını yürüten sosyal çalışmacı ve psikologlar, kadına yönelik şiddetle mücadelede yürütülen çalışmanın birlikte değerlendirilmesi, iyi uygulamaların ortaya çıkarılması ve zorluk yaşanan durumlara ilişkin çözüm önerileri oluşturulması sağlanıyor. 2021 yılında sosyal çalışmacılar ve psikologlarla 3 günlük deneyim paylaşım atölyeleri düzenledik. 2020 yılında yapılan gönüllü atölyelerine katılan ve sosyal çalışma ve psikolojik destek konusunda destek vermek isteyen kadınlarla psikiyatrik durumlar aktarımı, dayanışma merkezi ve sığınakta sosyal çalışma aktarımı konulu atölyeler yaptık. Gönüllü psikologlar ile ruhsal çalışma aktarımı gerçekleştirdik. BM Çocuk Hakları Komitesi'ne sunmak üzere hazırladığımız ev içi şiddetin çocuklara etkisi konulu gölge raporda kullanmak üzere bilgi ve deneyim toplamak amacıyla Mor Çatı gönüllüsü olan ya da başka kamu ya da bağımsız kurumlarda çalışan sosyal çalışmacı ve psikologlarla odak grup toplantıları düzenledik. Bu yıl ayrıca 2020 yılında yapılan sosyal çalışmacılar deneyim paylaşım atölyesinden çıkan ihtiyaçlara yönelik olarak atölye katılımcısı sosyal çalışmacılarla 4 haftalık bir süpervizyon çalışması yürüttük.

Gençlere Yönelik Çalışmalar

Üniversitelerde düzenlenen konferanslara katılıyor; ayrıca lise ve üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiğimiz görüşme, söyleşi ve paneller aracılığıyla gençler ile temas etme ve deneyim paylaşımı yapma şansına sahip oluyoruz. Bu yıl da lise ve üniversitelerde bulunan psikoloji, siyaset bilimi, hukuk vb. farklı alanlara odaklanan kulüp ve merkezlerde toplam 80 etkinliğe katılarak Mor Çatı deneyimini, kadına yönelik erkek şiddetini, şiddetin etkilerini, şiddetle mücadelede haklarımızı ve İstanbul Sözleşmesi'nin şiddetle mücadele açısından önemini aktardık.

Öğrenci ve Araştırma Görüşmeleri

2021 yılında yurt dışı ve yurt içindeki çeşitli okullardan aralarında lise, üniversite, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin olduğu öğrencilerle ve araştırmacılarla yürüttükleri araştırmalara katkı sunmak amacıyla toplam 79 görüşme yaptık. Gönüllülerimizin gerçekleştirdiği bu görüşmelerde kadına yönelik şiddetle mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, Mor Çatı'nın yürüttüğü dayanışma merkezi ve sığınak faaliyetleri ve İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması kararına ve etkilerine ilişkin bilgi paylaştık.

Özel Sektör Buluşmaları

Özel sektör kurumlarına kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında biriktirdiğimiz deneyimi paylaşmaya bu yıl da devam ettik. Toplam 3 özel sektör kurumuna kadına yönelik erkek şiddeti ve toplumsal cinsiyet rolleri konulu sunumlar gerçekleştirdik.

Basında Biz

Şiddetle mücadele hakkında kamuoyunu bilgilendirmek ve farkındalık oluşturmak ve hem yasalarda yapılması gereken kadından yana dönüşümler hem de hali hazırda var olan yasaların uygulamasındaki eksikler ile ilgili yetkili kurumlar üzerinde baskı oluşturabilmek amacıyla basın açıklamaları yayınlıyoruz ve basına görüş veriyoruz. Bu yıl da Türkiye'den ve dünyadan farklı basın kuruluşlarına farklı konularda görüş verdik, özellikle İstanbul Sözleşmesi'nden Türkiye'nin çekilmesi yabancı basın ilgisini artırdı.

Türkiye'de ana akım medyanın gün geçtikçe çok sesliliğini kaybederek muhalif görüşleri temsil etmemesine paralel olarak ana akımda çok sınırlı yer bulabildik. 2021 yılında hiçbir televizyon kanalından davet almadık. Ana akım basında sadece Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde görüş-

lerimize yer verildi. Bianet, Birgün, Evrensel, DW Türkçe ve Cumhuriyet başta olmak üzere alternatif basında etkinliklerimize ve görüşlerimize sıklıkla yer verildi.

13 tanesi yabancı basın olmak üzere toplam 82 haberde yer aldık.

Sosyal Medya Kampanyalarımız

Bu yıl da yürüttüğümüz izleme ve politika oluşturma çalışmalarımızı sosyal medya aracılığıyla kamuoyuyla paylaşmak, yaygınlaştırmak ve baskı oluşturabilmek amacıyla sosyal medya kampanyaları düzenledik. Hazırladığımız *AİHM Opuz Grup Davası Gölge Raporu*'nu, 2020 yılı *Faaliyet Raporumuzu*, Dissensus Araştırma'nın bizim için yürütmüş olduğu *Kadına Yönelik Şiddet: Kadınların Deneyimleri, Kurumlar ve Mecralar* araştırma raporumuzu ve Avrupa-Şiddete Karşı Kadınlar Ağı (WAVE) tarafından hazırlanan ve Türkçe çevirisini yaptığımız *Cinsel Şiddete Maruz Kalan Kadınlar için Uzman Destek Hizmetleri Oluşturma ve Sağlama Konusunda Umut Vadeden Uygulamalar* raporumuzu yaygınlaştırmak amacıyla sosyal medya kampanyaları hazırladık. İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması kararına karşı hazırladığımız sosyal medya içerikleri ile sözleşmenin kapsamı ve şiddetle mücadele açısından önemine dair sözümüzü yaygınlaştırdık. Kazanılmış haklarımıza yönelik saldırılara, yasal değişikliklere ve basında öne çıkan kadına yönelik şiddet ve cinayet haberlerine dair bilgi ve deneyimlerimizi sosyal medya aracılığıyla paylaştık. Artan şekilde karşılaştığımız şiddetin psikolojikleştirilmesi sorununa dikkat çeken ve şiddetin erkek egemen politikalarla ilişkisine vurgu yaptığımız içerikler hazırlayarak yaygınlaştırdık. Kadınlar için şiddete maruz kaldıklarında başvurabilecekleri mekanizmalara dair farklı içeriklerimizi aralıklarla paylaşmaya devam ettik.

Son olarak da hazırladığımız podcast serisi, webinar ve konferans çalışmaları gibi duyurularımızı paylaşarak daha çok kadına ulaşmayı hedefledik.

Yayınlar

Mor Çatı'da kadınlardan edindiğimiz bilgi ve deneyimleri, yürüttüğümüz izleme çalışmalarının sonuçlarını ve düzenlediğimiz atölye ve çalıştaylarda gerçekleştirdiğimiz tartışmaları kamuoyu ile paylaşmak amacıyla yeni yayınlar hazırladık; eski yayınlarımızı yenileyerek yeniden bastık. Bazı yayınlarımızın çevirilerini yaparak Türkiye'de yaşayan ve Türkçe konuşmayan kadınlara ulaşabilmeyi hedefledik. Yayınlarımızı ilgili kurum ve kişiler ile çevrimiçi ve basılı olarak paylaştık.

Bu yıl kurumlar arası koordinasyon eksikliğinin kadınların şiddetle mücadelesinde yarattığı zorlukları odağımıza alarak mevcut sistemin kadınların şiddetten uzaklaşma mücadelelerindeki etkisini ortaya koyan, 1 Ocak 2021-31 Ağustos 2021 dönemini kapsayan *Erkek Şiddetiyle Mücadelede Koordinasyona İlişkin İzleme Raporu* başlıklı bir rapor hazırladık. İzleme raporuna Mor Çatı'ya başvuran 1072 kadının deneyimi kaynaklık ediyor.

Bu yıl ayrıca *Kadınların Adalete Erişimi: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Yasalarının Uygulanmasında Baro Adli Yardım Bürolarının Rolü* izleme raporu, Dissensus Araştırma tarafından bizim için yapılan *Kadına Yönelik Şiddet: Kadınların Deneyimleri, Kurumlar ve Mecralar* başlıklı kamuoyu araştırmasının raporu ve *Hak Kayıpları Sürerken Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Çalıştay*'nda gerçekleştirilen sunum ve tartışmaları kapsayan bir rapor hazırladık.

Feminist Dayanışma ile 25 Yıl; Adaletin Cinsiyeti: Erkek Şiddeti ile Mücadelede Hukuki Deneyimler; Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Uluslararası Hukuk Mekanizmaları: Pratik Bilgiler El Kitabı isimli kitaplarımızı yenileyerek yeniden bastık. Mor Çatı'yı anlatan kurumsal broşürümüzü yenilenerek Türkçe ve İngilizce olarak yeniden bastık. Bu yıl ayrıca *Erkek Şiddetini Önlemede 6284 sayılı Kanun* broşürümüzü İspanyolca ve Portekizce'ye çevirerek yayınladık; ve Avrupa-Şiddete Karşı Kadınlar Ağı (WAVE) tarafından hazırlanan *Cinsel Şiddete Maruz Kalan Kadınlar İçin Uzman Destek Hizmetleri Oluşturma ve Sağlama Konusunda Umut Vadeden Uygulamalar* raporunu Türkçe'ye çevirerek yayına hazırladık.

Kadınların Adalete Erişimi: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Yasalarının Uygulanmasında Baro Adli Yardım Bürolarının Rolü izleme raporumuzu ve yenilenen diğer yayınlarımızı raporun yazım sürecinde yürüttüğümüz odak grup çalışmaları, atölye ve görüşmelere katılan 33 avukata ve Türkiye'nin 81 ilinde bulunan baroların Kadın Hakları Birimleri'ne ve Adli Yardım Birimleri'ne gönderdik. 9 göç örgütüne *Erkek Şiddetini Önlemede 6284 sayılı Kanun* broşürümüzün destek verenlerin bilgilendirilmesi ve başvuran kadınlara dağıtılması amacıyla Türkçe, İngilizce, Arapça ve Farsça olarak gönderdik. Hem genel hem de görme engelliler için özel toplam 7 kütüphaneye *Erkeklerin Şiddetine Karşı Dur! Yaşamı Değiştir!*; *Kadına Yönelik Şiddetle*

Mücadelede Sığınaklar; Çocuk İhmalini ve İstismarını Önlemek Elimizde! Sessiz Kalma, Suca Ortak Olma!; Cinsel Şiddeti Dile Getirmek Güç Ama Mümkün isimli 4 tematik broşürümüzün Braille alfabesi ile hazırlanmış versiyonlarını gönderdik. *Kadına Yönelik Şiddet: Kadınların Deneyimleri, Kurumlar ve Mecralar ve Hak Kayıpları Sürerken Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Çalıştayı* raporlarımızı Türkiye'nin her ilinde bulunan toplamda 196 üniversite kütüphanesine, 35 toplumsal cinsiyet çalışmaları, kadın çalışmaları vb. üniversite araştırma merkezine ve üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet alanlarında çalışmalar yürüten 31 akademisyene gönderdik. *2020 yılı Faaliyet Raporu ve Erkek Şiddetini Önlemede 6284 sayılı Kanun* broşürümüzün İngilizce çevirilerini 19 konsolosluk ve büyükelçiliğe gönderdik. Ayrıca Eskişehir Tepebaşı Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü, Avcılar Belediyesi kadın danışma merkezi, Beşiktaş Belediyesi kadın danışma merkezi, Kartal Belediyesi kadın danışma merkezi, Milas Belediyesi kadın danışma merkezi, Bodrum Belediyesi kadın danışma merkezi ve sığınağı, Samsun ŞÖNİM (Şiddet Önleme İzleme Merkezi), Bodrum Kadın Dayanışma Derneği, Ayvalık Kadın İnisyatifi, Malatya Battalgazi Rehberlik ve Araştırma Merkezi Çalıştayı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Gençlik Danışma Birimi-ESOGÜ GEDAB, Türk Tıp Öğrencileri Birliği ve kişilerden gelen bireysel taleplere yönelik olarak yayınlarımızın gönderimini yaptık.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
Kocatepe Mah. Cumhuriyet Caddesi, Cumhuriyet Apartmanı
No.:17 Kat 5 – D: 11, Beyoğlu İstanbul
Tel: (212) 292 52 31-32 www.morcati.org.tr

